

Facultade de Historia

Presentación

Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, aínda que no curso 2015-16 pódense realizar os exames correspondentes ao 5º curso.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matrícula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grao, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñaría de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.
- **Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (USC y U Vigo) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (Incipit) do CSIC**. O seu programa ten unha dobre orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a súa labr profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, dá paso ao programa de doutoramento da USC "Historia, Xeografía e Arte".

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

O título de Grao en Xeografía e Historia proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar). Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Grao Xeografía e Historia (Plano 2009/10)

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas coas xeográficas e artísticas.

A formación inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión, á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta os valores humanos e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplo abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilitábase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

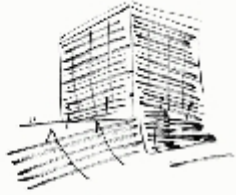
Guía de Acolida 2015-16

Calendario Académico 2015-16

Organización e Funcionamento do Centro

Facultade de Historia
Universidade de Vigo

Organos de Goberno

- Decanato
- Xunta de Facultade
- Comisión Permanente da Facultade
- Comisión de Calidade
- Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Equipo de Goberno

- Decana:

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

dfho@uvigo.es

- Vicedecana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno : 988 38 71 04

beacomendador@uvigo.es

- Secretaria:

Dna . María del Carmen Arribas Álvarez

Tfno.: 988 38 72 00

sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Servizos e Infraestructuras do Centro

CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4º andar

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2015-16

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2015-16

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (<http://fatic.uvigo.es>)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

Calendario Académico

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro.

Outra información do centro

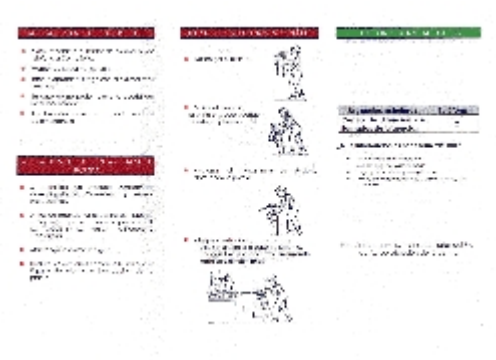

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

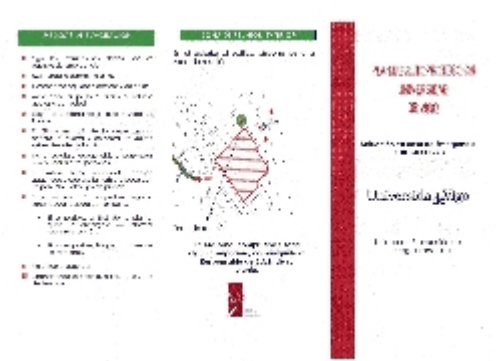
Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestionar os seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.

- Elixi-los seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Actuais Representantes (Marzo 2014)

- - Cid Narvaez, Daniel
 - Coello Fernández, M^a de los Angeles
 - Gómez Manso, Belén
 - Morodo del Río, Jose
 - Real López, Arturo
 - Morenza Arias, David
 - Sánchez Díaz, Roi
 - Díaz Alonso, Xoel
- **Representante no Claustro**
 - Fernández Alvarado, Hadrián

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado
- Plan de Acción Titorial Outra información de interese para o alumnado
 - Actividades culturais

Información de Interese

Facultade de Historia
 Universidade de Vigo

ESTUDAR EN OURENSE

- Estudar na Universidade de Vigo
- Guía turística de Ourense
- Aloxamento en Ourense
- Hoteis e Hostais
- Pisos compartidos. Contactar coa ORI.
- Información para o alumnado da Universidade de Vigo:
- Alumnado da Universidade de Vigo

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30. tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico: ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Biblioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

- Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.
- Préstamo para alumnos, PDI e PAS.
- Información bibliográfica, búsquedas e referencias bibliográficas.
- Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es

Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

- Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.
- No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es
- Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI
- <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudiantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

- Para qué podes utilizalo?
- Acreditación universitaria

- Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*
- Préstamo de libros en bibliotecas
- Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*
- Tarxeta deportiva
- Moedeiro electrónico
- Descontos en comercios
- Tarxeta 4B Maestro (opcional)
- Firma Electrónica

• Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recibiralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

• O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

• Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

• Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

• Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVIZOS

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **Area de Emprego**
- **Fundación Universidade de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

Grao en Xeografía e Historia

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G251V01101	Xeografía: Fundamentos de xeografía física	1c	6
002G251V01102	Historia: Introducción á etnoloxía	1c	6
002G251V01103	Arte: Linguaxes e técnicas artísticas	1c	6
002G251V01104	Idioma moderno: Inglés para humanidades	1c	6
002G251V01105	Historia de América precolombina e colonial	1c	6
002G251V01201	Xeografía: Fundamentos de xeografía humana	2c	6
002G251V01202	Historia: Introducción á historiografía	2c	6

002G251V01203	Arte: Arte clásica	2c	6
002G251V01204	Teoría e método da arqueoloxía	2c	6
002G251V01205	Prehistoria universal	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002G251V01301	Xeografía: Espazos e sociedades	1c	6
002G251V01302	Historia: Fontes de información en humanidades	1c	6
002G251V01303	Historia antiga universal	1c	6
002G251V01304	Historia medieval universal	1c	6
002G251V01305	Paleografía	1c	6
002G251V01401	Historia: Metodoloxía da historia	2c	6
002G251V01402	Historia moderna universal	2c	6
002G251V01403	Historia contemporánea universal	2c	6
002G251V01404	Historia da arte medieval	2c	6
002G251V01405	Arqueoloxía aplicada	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía: Fundamentos de xeografía física**

Materia	Xeografía: Fundamentos de xeografía física			
Código	002G251V01101			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia de formación básica. Trata dos fundamentos teóricos e metodolóxicos cara o coñecemento global dos sistemas naturais, e as súas aplicación no contexto da sociedade. Integra o estudo das propiedades dos principais componentes (relevo, augas, clima, biota), as súas interaccións e configuración nas unidades biofísicas da superficie da terra.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- Saber estar / ser
CG1	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica	- saber
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber facer
CE1	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía física	- saber
CE3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial	- saber
CE6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica	- saber facer
CE8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo	- saber facer
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber - saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación	- saber facer - Saber estar / ser
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer - Saber estar / ser
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber - saber facer
CT8	Compromiso ético e responsabilidade social	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT15	Sensibilidade cara temas ambientais.	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a Análise Xeográfica, integrados no proceso do desenvolvemento do campo disciplinar da Xeografía	CB1 CG1 CE1 CT1 CT4 CT15
Toma de conciencia sobre as aportacións da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais.	CB3 CB4 CG1 CE3 CT1 CT4 CT7 CT15
Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social.	CB5 CG3 CE6 CE8 CT3 CT4 CT8 CT11

Contidos

Tema	
1. Bases teórico-metodolóxicas	1.1 Campo científico da Xeografía Física 1.2 Elementos e escalas
2. Sistemas naturais	2.1 Componentes maiores 2.2 Interaccións dinámicas: unidades
3. Fenómenos de cambio	3.1 Riscos naturais 3.2 Intervención humana

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	6	4	10
Sesión maxistral	13	20	33
Eventos docentes e/ou divulgativos	6	5	11
Saídas de estudo/prácticas de campo	15	15	30
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	3	18	21
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Toma de contacto docente/alumnado que inclúe presentación da materia, información do nivel de coñecementos do grupo, adquisición dos conceptos fundamentais e realización de pequenas tarefas instrumentais.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos e desenvolvemento de acción formativas de razoamento, análise e síntese polo docente no ámbito da teoría da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, faladoiros, debates e xornadas que permiten afondar nos aspectos teórico-prácticos da materia.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Aplicación dos coñecementos a situación concretas, fora do espazo académico, para adquisición de habilidades e destrezas básicas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Desenvolvemento persoal das habilidades de búsqueda, organización, tratamento e xestión da información relativa á materia nun entorno virtual.
Titoría en grupo	Sesións que manteñe o alumnado co profesorado para o asesoramento do proceso de ensino-aprendizaxe e da súa avaliación.

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	Orientación dos docentes nas secuencias teórico-prácticas, acompañamento e resolución de problemas no senso da observación participativa, a capacitación na formulación de hipóteses e o uso de técnicas ou instrumentos específicos.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Orientación dos docentes nas secuencias teórico-prácticas, acompañamento e resolución de problemas no senso da observación participativa, a capacitación na formulación de hipóteses e o uso de técnicas ou instrumentos específicos.
Titoría en grupo	Orientación dos docentes nas secuencias teórico-prácticas, acompañamento e resolución de problemas no senso da observación participativa, a capacitación na formulación de hipóteses e o uso de técnicas ou instrumentos específicos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O alumnado realizará un comentario razoado, de análise e interpretación dos aspectos relacionados coa temática teórica da Xeografía Física. As cuestións plantexadas requiren una resposta estruturada e reflexiva. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a Análise Xeográfica, integrados no proceso do desenvolvemento do campo disciplinar da Xeografía; Toma de conciencia sobre as aportacións da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais.	60	CB1 CG1 CE1 CE3 CT1 CT4 CT7 CT15
Traballos e proxectos	O alumnado elaborará un dossier do traballo práctico (inclúe avaliación do uso das TICs). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social.	30	CG3 CE6 CE8 CT3 CT4 CT7 CT11 CT15
Outras	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Toma de conciencia sobre as aportacións da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais.	10	CB3 CB4 CB5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

- Ayala, F. & Olcina, J. , Riesgos naturales, Barcelona, Ariel Geografía, 2002
Clifford, N.J. (Coord.), Key Concepts in Geography, London, Sage, 2009

Gregory, K., The Earth's Land Surface, London, Sage, 2010

López Bermúdez, F. et al, Geografía Física, Madrid, Cátedra, 1992

Tarbuk, E. & Lutgens, F., Ciencias de la Tierra, Madrid, Prentice Hall, 1999

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía: Fundamentos de xeografía humana/O02G251V01201

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia: Introducción á etnoloxía**

Materia	Historia: Introducción á etnoloxía			
Código	O02G251V01102			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta asignatura está concebida como unha introducción á etnoloxía e un achegamento aos modelos de interpretación das sociedades preestatais do pasado			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber facer
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- Saber estar / ser
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- Saber estar / ser
CE17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente	- saber facer
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer - Saber estar / ser
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico	CB4 CE13 CE17 CT10
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	CG3 CE12 CT5 CT16
Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	CB3 CT9

Contidos

Tema

1. Introducción	1.1 Conceptos básicos 1.2 Naturaleza e Cultura 1.3 Escolas de Etnoloxía
2. Antropoloxía Cultural	2.1 Identidade e Xénero 2.2 Tipoloxías Sociais 2.3 Antropoloxía do Poder e da Violencia 2.4 Antropoloxía Económica 2.5 Antropoloxía Simbólica
3. Antropoloxía e Historia	3.1 Antropoloxía e Historia. Sincronía e Diacronía 3.2 O Cambio Cultural

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	30	52
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	12	30	42
Titoría en grupo	5	5	10
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	10	13
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Traballos e proxectos	3	0	3
Outras	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Sesións teóricas con apoio de material didáctico elaborado para estas sesión
Actividades introdutorias	Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado.
Traballos tutelados	Traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun ensaio escrito.
Titoría en grupo	Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento, orientación e aclaración de dúbidas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Foro virtual (Espazo de discusión para o tratamento dun tema desenvolto a través dun entorno virtual)
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo, que ten que ver con observación directa e sistemática.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia desta universidade

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	As actividades, traballos e prácticas do alumnado serán orientadas polo profesor, quen ademais realizará un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios desenvueltos.
Traballos tutelados	As actividades, traballos e prácticas do alumnado serán orientadas polo profesor, quen ademais realizará un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios desenvueltos.
Titoría en grupo	As actividades, traballos e prácticas do alumnado serán orientadas polo profesor, quen ademais realizará un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios desenvueltos.
Prácticas autónomas a través de TIC	As actividades, traballos e prácticas do alumnado serán orientadas polo profesor, quen ademais realizará un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios desenvueltos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As sesións maxistras dos bloques I e II serán avaliadas mediante proba de resposta longa. Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado.	60	CB4 CE17 CT10

Traballos e proxectos	O traballo individual do bloque III consistirá nun ensaio escrito. Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.	30	CG3 CE12 CT5 CT16
Outras	Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico. En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado	10	CB3 CT9

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

- '''
- Ingold, T. (ed), Companion Encyclopedia of Anthropology, , London-New York 1997
- Geertz, C. , La interpretación de las culturas, Paidós, Barcelona 1989
- Ember, C.F., Ember, M. e Peregrine, P., Antropología, , Madrid 2004
- Bonte, P. e Izard, M. (dir.), Diccionario de Etnología y Antropología, Akal, Madrid 2005
- Bohannan, P., Para raros nosotros. Introducción a la antropología cultural, Akal, Madrid 2005
- BIBLIOGRAFIA ESPECIFICA, , ,
- Sahlins, M., Las sociedades tribales, Labor, Barcelona 1984
- Service, E. , Los Cazadores, Labor, Barcelona
- Wolf, E., Los Campesinos, Labor, Barcelona 1978
- Johnson, A.W. e Earle, T., La evolución de las sociedades desde los grupos cazadores-recolectores al estado agrario, Ariel, Barcelona 1984
- Sahlins, M., Economía de la Edad de Piedra, Akal, Madrid 1983
- Lull, V., Micó, R., Palomar, P., Rihuete, C. e Risch, R., Arqueología del origen del estado, Bellaterra, Barcelona 2007
- Guilaine, J. e Zammit, J., El camino de la guerra: la violencia en el prehistoria , Ariel, Barcelona 2002
- Hernando Gonzalo, A., Arqueología de la identidad, Akal, Madrid 2002
- González Ruibal, A., La experiencia del otro: una introducción a al etnoarqueología, Akal, Madrid 2003
- Lévi-Strauss, C., El totemismo en la actualidad, Fondo de Cultuta Económica, México 1982
- Orme, B., Anthrhopology for Archaeologists, Duckworth, London 1981
- Geertz, C., Los usos de la diversidad, Paidós, Barcelona 1996
- Geertz, C., El surgimiento de la Antropología posmoderna, Gedisa, Barcelona 1998

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter

ocultos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte: Linguaxes e técnicas artísticas**

Materia	Arte: Linguaxes e técnicas artísticas			
Código	002G251V01103			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vázquez Rozas, Roberto			
Profesorado	Vázquez Rozas, Roberto			
Correo-e	rvrozas@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	<p>A materia que se presenta baixo o título de Linguaxes e técnicas artísticas, non se presenta como unha historia da arte no sentido estrito do concepto, se non que, indo máis alá do contido histórico, reúne unha serie de conceptos básicos que o futuro historiador da arte debe coñecer.</p> <p>O obxectivo fundamental é aproximar ao estudante que se inicia na titulación, á comprensión do fenómeno artístico dende a análise ou lectura formal dos elementos primordiais de expresión que constitúen cada unha das artes. Así obteríanse uns coñecementos que permitirían a reconstrución tan obxectiva como sexa posible de todos aqueles aspectos que contribúan a coñecer e comprender a forma e a función orixinal das obras de arte para, en cursos posteriores, poder ser estudadas en relación coas circunstancias nas que foron realizadas.</p> <p>Desta forma, a materia organízase como un compendio de contidos orientados a promover a reflexión sobre a natureza e función da obra de arte e sobre as peculiaridades das distintas linguaxes artísticas.</p> <p>Unha inevitable delimitación de campos científicos determina que a materia se centre na análise das distintas linguaxes tradicionais, dende a arquitectura ás chamadas artes visuais e decorativas.</p>			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber - saber facer
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber - saber facer
CE27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte	- saber - saber facer
CE28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte	- saber - saber facer
CE29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia	- saber - saber facer
CE31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes	- saber - saber facer
CE33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos móbiles e inmóbiles	- saber
CE34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte	- saber facer
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber facer
CT8	Compromiso ético e responsabilidade social	- saber facer - Saber estar / ser

CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- saber facer - Saber estar / ser
CT14	Motivación pola calidade	- saber facer - Saber estar / ser
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: arquitectura, escultura, pintura e artes menores, os seus elementos integrantes, finalidade e destino.	CB3 CG2 CE27 CE29 CT1 CT7 CT16
Coñecemento e comprensión dos diferentes materiais, técnicas e procedementos artísticos e dos valores formais e expresivos que as vehiculan.	CB3 CE27 CE29 CE33 CT2 CT8
Adquisición e dominio da terminoloxía artística específica.	CB4 CG6 CE27 CE29 CE33 CT2 CT4 CT16
Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e os datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar.	CB4 CE27 CE28 CE29 CE33 CT1 CT7 CT8 CT14
Comprensión das principais creacións, solucións e elementos do mundo clásico.	CE29 CT10 CT16
Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte	CB3 CE27 CE28 CE31 CE34 CT1 CT2 CT7 CT10 CT16

Contidos

Tema	
1. Teoría e linguaxe da arquitectura	1.1. Elementos formais do espazo arquitectónico 1.2. Función, símbolo e tipoloxías arquitectónicas 1.3. Tratados de arquitectura
2. Artes visuais e decorativas	2.1. A arte da escultura: materiais, procedementos técnicos e plásticos, función e significado 2.2. A arte da pintura: elementos formais e plásticos. As técnicas pictóricas e as súas posibilidades 2.3. Fontes literarias e técnicas
3. As artes decorativas e suntuarias	3.1. Fontes e técnicas das artes decorativas: materiais, elaboración e evolución histórica.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	20	24
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	10	14
Traballos tutelados	3	20	23
Titoría en grupo	5	5	10
Sesión maxistral	24	10	34
Seminarios	4	10	14
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta curta	4	24	28
Outras	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	Saídas programadas para asistir a actividades docentes e divulgativas organizadas por especialistas de institucións museísticas. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Práctica de campo para o estudo in situ das planimetrías e tipoloxías arquitectónicas e dos diferentes xéneros artísticos
Traballos tutelados	Realización e exposición por parte do estudante dun traballo individual tutelado, relacionado cos contidos da materia, iniciándose no manexo das fontes bibliográficas, documentais e literarias
Titoría en grupo	Atención titorizada en grupo para a atención e resolución de aspectos derivados do aprendizaxe
Sesión maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos teóricos da materia con apoio de material gráfico e didáctico
Seminarios	Seminarios orientados á planificación dos traballos tutelados e a súa exposición así como outros aspectos complementarios
Actividades introdutorias	Sesións previas orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e toma de contacto co alumnado

Atención personalizada	
	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada encamiñase ao seguimento e supervisión por parte do profesor de todos os materiais e actividades xeradas nas actividades prácticas, así como doutros aspectos derivados da actividade docente.
Titoría en grupo	A atención personalizada encamiñase ao seguimento e supervisión por parte do profesor de todos os materiais e actividades xeradas nas actividades prácticas, así como doutros aspectos derivados da actividade docente.
Seminarios	A atención personalizada encamiñase ao seguimento e supervisión por parte do profesor de todos os materiais e actividades xeradas nas actividades prácticas, así como doutros aspectos derivados da actividade docente.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados en función do interese, bibliografía e metodoloxía empregada, así como dos recursos empregados na súa exposición. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Aprendizaxe e lectura crítica e integral da obra de arte, tendo en conta a complexidade das súas diferentes interpretacións e significados. Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte. Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos artísticos básicos.	20	CB3 CB4 CG2 CE28 CE29 CE33 CE34 CT1 CT2 CT4 CT7 CT16
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta curta. Para superar esta proba é necesario obter un mínimo de 5 puntos (sobre os 10 do total). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico. Coñecemento e comprensión dos diferentes materiais, técnicas e procedementos artísticos e dos valores formais e expresivos. Adquisición e dominio da terminoloxía artística específica.	60	CB4 CG2 CG6 CE27 CE28 CE29 CE33 CT1 CT4 CT10 CT14 CT16
Seminarios	A avaliación das prácticas a través dos seminarios serán avaliadas mediante a entrega dos exercicios realizados nas diferentes sesións de traballo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos fundamentos artísticos da cultura clásica de base humanística. Comprensión das principais creacións, solucións e elementos do mundo clásico.	10	CB3 CB4 CG6 CE28 CE29 CT1 CT2 CT7 CT14
Outras	Valoración do traballo autónomo do alumno a través de probas de autoevaluación a través de Moodle. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e os datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar	10	CB4 CE27 CE28 CE29 CE33 CT1 CT7 CT8 CT14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollen á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados de aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe de nota. O seguimento individualizado da participación dos alumnos a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas surxidas no transcurso da avaliación. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación contínua, deberán comunicarlo ao profesor no inicio do curso, debidamente xustificado. Serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

BONET CORREA, A., Historia de las artes aplicadas e industriales en España, Catedra, Madrid, 1982

BOZAL, V., El lenguaje artístico, Península, Madrid, 1970

CALABRESE, El lenguaje del arte, Paidós, Barcelona, 1987

CALABRESE, Cómo se lee una obra de arte, Cátedra, Madrid, 1993

DOERNER, M., Los materiales de pintura y su empleo en el arte, Reverté, Barcelona, 1965

MALTESE, C., Las técnicas artísticas, Cátedra, Madrid, 19080/2006

WITTKOWER, R., La escultura: procesos y principios, Alianza, Madrid, 1980

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndaselle ao alumno a familiarización cun léxico de termos e voces de arte e arquitectura para a comprensión das diferentes disciplinas de Historia da Arte.

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Idioma moderno: Inglés para humanidades**

Materia	Idioma moderno: Inglés para humanidades			
Código	O02G251V01104			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma	Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	Figueroa Revilla, Beatríz Olga			
Profesorado	Fernández Carballo Calero, María Victoria Figueroa Revilla, Beatríz Olga			
Correo-e	revilla@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	O obxectivo principal desta materia é introducir ao alumno na terminoloxía básica utilizada nas áreas de Historia, Arte e Xeografía; así como consolidar coñecementos previos de lingua inglesa.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber - saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber - saber facer
CG4	Desenvolver as destrezas asociadas á elaboración, transmisión e xestión do ""saber"" e ""saber facer"" adquirido así como dos resultados do seu razoamento crítico	- saber
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber facer
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- Saber estar / ser
CE17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente	- saber facer
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT14	Motivación pola calidade	- Saber estar / ser
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Dominio do inglés como lingua estranxeira

CB1
CB2
CB3
CG4
CG6
CE13
CE17
CT5
CT10
CT11
CT14
CT16

Capacidade de comunicación oral e escrita

CB4
CB5
CG4
CG6
CE13
CE17
CT5
CT10
CT11
CT14
CT16

Capacidade de traballo a nivel individual e en equipo

CB3
CB4
CB5
CG4
CG6
CE13
CE17
CT5
CT10
CT11
CT14
CT16

Habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información

CB1
CB2
CB3
CB4
CB5
CG4
CG6
CE13
CE17
CT5
CT10
CT11
CT14
CT16

Contidos

Tema

1. History	1.1. Specific vocabulary 1.2. Grammar 1.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.
2. Art	1.1. Specific vocabulary 1.2. Grammar 1.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.
3. Geography	1.1. Specific vocabulary 1.2. Grammar 1.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	23	43	66

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	50	50
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	5	15
Traballos de aula	5	2	7
Probas de tipo test	2	0	2
Probas de resposta curta	3	0	3
Traballos e proxectos	5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Traballos de aula	En todas as actividades e probas que forman parte da programación da materia valorarase a participación do estudante.

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Sesión maxistral	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Resolución de problemas e/ou exercicios	Traballo no que o alumno debe resolver unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Nel o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A resolución pode ser presencial e non presencial. Pódense empregar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, o chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16
Traballos de aula	Asistencia ´continuada e participación activa nas sesións teóricas, titorías e outras actividades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16

Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira	10	CB1 CB2 CB3 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16
Probas de resposta curta	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16
Traballos e proxectos	Elaboración e presentación de pequenos proxectos en inglés relacionados cos contidos do curso. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CG6 CE13 CE17 CT5 CT10 CT11 CT14 CT16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Será necesario asistir polo menos a un 80% das sesións presenciais para ser avaliados a través das referidas ponderacións. Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no trancurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes

matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo práctico (que representa o 30% restante).

Bibliografía. Fontes de información

SÁNCHEZ, M.E. & ARROYO, M. L. (2010). English for Art and Humanities. Netbiblo.

SWAN, M. (1995). Practical English Usage. Oxford: Oxford University Press.

OXENDEN, Clive (2010). New English File, Intermediate Plus, Student's Book, Oxford: Oxford University Press.

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia de América precolombina e colonial**

Materia	Historia de América precolombina e colonial			
Código	002G251V01105			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Profesorado	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Correo-e	sixirei@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudio das orixes e desenvolvemento das culturas indíxenas americanas e dos procesos de descubrimento, conquista e colonización do novo mundo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber - saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber - saber facer
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- saber
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- saber
CE14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado	- saber
CE16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación	- saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber
CT8	Compromiso ético e responsabilidade social	- saber - Saber estar / ser
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- saber
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecemento dos conceptos principais da Historia de América	CB3 CE14 CE16 CT4 CT7 CT9 CT10 CT16
Coñecemento dos procesos históricos americanos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	CB3 CG2 CE14 CE16 CT7 CT11 CT16
Coñecemento da Historia americana nunha perspectiva comparada	CB5 CG2 CE12 CE13 CT1 CT7 CT8 CT11 CT16
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	CB5 CG2 CE12 CE13 CE14 CT2 CT3
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	CB3 CT2 CT7 CT16
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	CB4 CG2 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9

Contidos

Tema

1. América Precolombina	1.1 As orixes do home americano 1.2 As primeiras culturas e os modelos de organización social 1.3 As grandes culturas indíxenas
2. América colonial	2.1 As navegacións atlánticas 2.2 Descubrimento e conquista de América 2.3 Os diversos modelos de ocupación do territorio e a súa organización administrativa 2.4 A economía das colonias europeas 2.5 Sociedade e cultura na etapa colonial

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Sesión maxistral	22	34	56
Traballos tutelados	5	20	25
Traballos de aula	4	15	19
Titoría en grupo	8	15	23

Seminarios	6	14	20
Actividades introductorias	1	0	1
Probas de resposta curta	2	2	4
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a eventos ou actividades divulgativas.
Sesión maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Traballos tutelados	Atención personalizada a resolución de problemas derivados da realización dos traballos individuais.
Traballos de aula	Actividades destinadas a exercicios prácticos.
Titoría en grupo	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistrais
Seminarios	Sesións dirixidas a grupos que traballarán dende o comezo do curso nun tema práctico concreto. Estes traballos terán tamén horas de tutelaxe. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento e a Facultade.
Actividades introductorias	Explicación da metodoloxía e do programa de actividades da asignatura, así como do sistema de avaliación.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos tutelados	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos de aula	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta curta. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos procesos históricos americanos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias.	40	CB3 CG2 CE14 CE16 CT2 CT7 CT11 CT16
Traballos tutelados	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	30	CB4 CG2 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo profesor. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	20	CB3 CT2 CT7 CT16

Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación da materia valorarase a participación activa do alumnado. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da Historia América nunha perspectiva comparada	10	CB5 CG2 CE12 CE13 CT1 CT7 CT8 CT11 CT16
--------	---	----	---

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

BETHELL, L. (ed.) , Historia de América Latina (Vols. I-IV) , Crítica , 1990

CIUDAD, A.; LUCENA, M.; MALAMUD, C. , Manual de Historia Univesarl. Historia de América. Tomo X , Historia 16, 1992

MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C , América Latina de los orígenes a la independencia , Crítica , 2005

NAVARRO GARCÍA, L. (dir.) , Historia de las Américas. T I-II , Alhambra, 1992

RAMOS, D. (coord.) , Manual de Historia Universal. Vols. IX-XI , Nájera, 1987

SIXIREI PAREDES, C. , Historia de América. T. I , Ir Indo, 2009

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia de América contemporánea/O02G250V01702

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía: Fundamentos de xeografía humana**

Materia	Xeografía: Fundamentos de xeografía humana			
Código	002G251V01201			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Patiño Romaris, Carlos Alberto			
Profesorado	Patiño Romaris, Carlos Alberto			
Correo-e	xecarlos@gmail.com			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	O carácter de formación básica desta materia no Grao de Xeografía e Historia vén xustificado pola contribución que desde a mesma realízase á formación do futuro graduado: en Fundamentos de Xeografía Humana faise unha boa aproximación ao coñecemento dos grandes problemas sociais que afectan a gran parte da Humanidade a comezos do milenio. Medir e interpretar as dinámicas demográficas e as súas consecuencias, as transformacións urbanas, os problemas do mundo rural ou os impactos ambientais das múltiples actividades económicas, etc., forman o núcleo central da materia de estudo e de aí a súa relevancia no Grao			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber - saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber - saber facer
CG1	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica	- saber - saber facer
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE2	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía Humana	- saber - saber facer
CE3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial	- saber - saber facer
CE4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais	- saber - saber facer
CE6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica	- saber - saber facer
CE7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais	- saber - saber facer
CE8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo	- saber - saber facer
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber - Saber estar / ser

CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber - Saber estar / ser
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber - Saber estar / ser
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- Saber estar / ser
CT15	Sensibilidade cara temas ambientais.	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a Análise Xeográfica, integrados no proceso de desenvolvemento do campo disciplinar da Xeografía	CB1 CB3 CG1 CE2 CE5 CT1 CT4 CT15
Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socioeconómicas	CB1 CB3 CG1 CG3 CE3 CE4 CT1 CT4 CT7 CT11 CT15
Toma de conciencia sobre as achegas da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais	CB3 CG3 CE4 CE5 CT1 CT4 CT7
Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e multidisciplinar	CB5 CG3 CE6 CE7 CE8 CT1 CT4 CT5 CT9 CT15
Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social	CB3 CB5 CG3 CE6 CE7 CE8 CT4 CT5 CT7 CT9 CT11

Contidos

Tema

1. Mirar, pensar e analizar o territorio	1.1. A Xeografía como ciencia. Evolución da Xeografía Humana: da descrición ao método científico. O espazo como produto social. 1.2. Os conceptos clave articuladores da Xeografía moderna. Relacións ser humano-medio, espazo, rexión, paisaxe. 1.3. A observación do territorio: o problema das escalas xeográficas e niveis de análise espacial
2. Relacións sociedade-medio.	2.1. O concepto de ecosistema e o medio natural mundial. 2.2. O estudo das poboacións. As fontes de análise demográfica e a súa interpretación. Dinámica demográfica e estrutura da poboación. Os modelos de transición demográfica. Os movementos migratorios 2.3. O crecemento da poboación e as políticas demográficas. A distribución desigual da poboación, dos recursos e da actividade
3. Espazos rurais e espazos urbanos: complementariedade e interdependencia	3.1. O proceso de urbanización. Etapas no desenvolvemento urbano. Definición de cidade. Criterios e problemas 3.2. A cidade como espazo. Os conceptos de localización e situación. O valor xeo-histórico do plano urbano e análise dalgunhas tipoloxías de cidades. A imaxe da cidade. Morfoloxía e estrutura urbana. O espazo urbano como un produto social. Os problemas das cidades 3.3. Os espazos rurais. A funcionalidade dos medios rurais nas sociedades urbanas: heteroxeneidade, subordinación e dependencia

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	5	20
Traballos de aula	5	20	25
Traballos tutelados	0	30	30
Seminarios	10	20	30
Titoría en grupo	5	0	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	25	30
Outras	10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Explicación, por parte do profesor, dos contidos básicos da materia. Tratarase de incentivar a participación crítica e reflexiva do alumnado nestas clases teóricas
Traballos de aula	Estas actividades estarán encamiñadas á explicación e resolución de exercicios prácticos na aula en consonancia e en función das clases teóricas: análise e interpretación de materiais gráficos diversos, cadros estatísticos, cálculo de índices e taxas, comentario de audiovisuais e manexo do TIC
Traballos tutelados	Estas actividades están encamiñadas a potenciar o traballo autónomo e en grupo de alumno mediante casos prácticos de aplicación dos contidos da materia: manexo de fontes, tratamento de datos, realización de informes, etc.
Seminarios	Como metodoloxía activa, realizaranse exposicións de traballos bibliográficos elaborados polos alumnos co obxectivo de profundar nas cuestións fundamentais dos temas da materia. Estas sesións darán lugar á participación, discusión e conclusións ás que teñen que chegar os asistentes ao seminario
Titoría en grupo	Dedicarase fundamentalmente a orientar ao alumno na realización do seu traballo autónomo ou en grupo. Prestarase especial atención aos aspectos relacionados coa planificación e organización das diferentes actividades prácticas, seminarios, etc.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada complementará a docencia teórico-práctica mediante o asesoramento e orientación en todo tipo de problemas, consultas e dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia
Seminarios	A atención personalizada complementará a docencia teórico-práctica mediante o asesoramento e orientación en todo tipo de problemas, consultas e dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia
Titoría en grupo	A atención personalizada complementará a docencia teórico-práctica mediante o asesoramento e orientación en todo tipo de problemas, consultas e dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	<p>Teranse en conta os coñecementos operativos adquiridos nas sesións prácticas da aula, así como a capacidade de interpretación e representación gráfica da información.</p> <p>Con iso, o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e *multi-disciplinar. - Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social. 	5	CB1 CB3 CB5 CG3 CE6 CE7 CT1 CT4 CT5 CT11
Traballos tutelados	<p>Teranse en conta os coñecementos operativos adquiridos nas sesións prácticas da aula, así como a capacidade de interpretación e representación gráfica da información e a capacidade de organizar e xestionar a información en grupo.</p> <p>Con iso, o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto *disciplinar e *multi-*disciplinar. - Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social. - Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socio económicas. 	5	CB1 CB3 CB5 CG3 CE3 CE6 CE7 CE8 CT1 CT4 CT5 CT9 CT11
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	<p>Varias probas que demostren os coñecementos teóricos adquiridos.</p> <p>Con iso, o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento dos conceptos fundamentais da Xeografía Física, a Xeografía Humana e a análise Xeográfica, integrados no proceso de desenvolvemento do campo *disciplinar da Xeografía. Especialmente, polo campo da materia, do ámbito da Xeografía Humana. - Toma de conciencia sobre as achegas da ciencia xeográfica no ámbito académico e social, manifestada a través dun razoamento crítico que incida en aspectos ambientais e culturais. - Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socio-económicas. 	60	CB1 CB3 CG1 CE2 CE4 CT1 CT4 CT7 CT15
Outras	<ul style="list-style-type: none"> - Asistencia e participación activa nas actividades da aula. - Participación activa nos traballos de aula. - Participación activa nos traballos tutelados. <p>Con iso, o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto *disciplinar e *multi-*disciplinar - Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social 	30	CB1 CB3 CB5 CG3 CE3 CE6 CE7 CE8 CT1 CT4 CT5 CT9 CT11

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados de aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través do TIC será feito a través das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas e exercicios en liña, etc...). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás tutorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir ás probas que os docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Os mesmo requirimentos que rexen para as convocatorias ordinarias farano para a de xullo e outras convocatorias

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA Y COMPLEMENTARIA

AGUILERA, M.J. y otros (2002). Ejercicios prácticos de Geografía Humana. Madrid, UNEDBAILLY, A. y BÉGUIN, H. (2001): Introduction à la géographie humaine. París, Armand Colin, 8ª ed.CARRERAS, C., et. Alt. (1998): Trabajos prácticos de Geografía Humana. Madrid, SíntesisCHARVET, J. y SIVIGNON, M. (Dir.), (2002) : Géographie Humaine. París, Armand ColinHIERNAUX, D.y LINDÓN, A. (Dir.), (2006): Tratado de Geografía Humana. México, AnthroposJOHNSTON, R., et alt., (2000): The Dictionary of Human Geography. Oxford, Blackwell, 8ª ed.NOGUÉ, J. y ROMERO, J. (eds.), (2006): Las otras geografías. Valencia, Tirant Lo BlanchROMERO, J. (coord.), (2007): Geografía Humana. Barcelona, Ariel, 2ª ed.SEGRELLES, J. (dir), (2002): Geografía Humana. Alicante, Editorial Club UniversitarioWACKERMANN, G. (2000): Géographie Humaine. París, EllipsesZÁRATE, M. y RUBIO, M. (2005): Geografía Humana. Madrid, Ed. Ramón ArecesZÁRATE, M. y RUBIO, M. (2006): Glosario y prácticas de Geografía Humana. Madrid, Ed. Ramón Areces

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia: Introducción á historiografía**

Materia	Historia: Introdución á historiografía			
Código	O02G251V01202			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Valín Fernández, Alberto Juan Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio Valín Fernández, Alberto Juan			
Correo-e	avalin@uvigo.es jprada@uvigo.es			
Web	http://faiatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Introdución ao estudo dos fundamentos básicos da historiografía, prestando especial atención ás características expistemolóxicas da ciencia histórica, e á xénese e desenvolvemento das diversas teorías históricas, incluídas as tendencias e escolas actuais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber - saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber facer
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber facer
CE17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado.	CB5 CG3
Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.	CB4 CE17 CT1 CT5 CT9

Contidos

Tema	
1. O pensamento historiográfico.	1.1. Das orixes á Ilustración. 1.2. Da Ilustración á aparición das grandes escolas historiográficas.
2. As grandes correntes historiográficas.	2.1. O Materialismo Histórico. 2.2.. A escola de Annales. 2.3. A historia económica.

3. Tendencias actuais e novos enfoques.

3.1.. A historia social.

3.2. A historia política.

3.3.. A historia das mentalidades.

3.4. A historia cultural.

3.5. Outros enfoques: da biografía histórica á historia de xénero.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos tutelados	1	15	16
Prácticas en aulas de informática	2	0	2
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Seminarios	8	28	36
Traballos de aula	4	2	6
Sesión maxistral	21	40	61
Probas de resposta curta	2	5	7
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	10	12
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades orientadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Prácticas en aulas de informática	Actividades prácticas orientadas á busca de información na rede
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada na lección maxistral, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e dos seminarios. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que puidera presentar o alumno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	15	CE17 CT5 CT9

Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos

Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	10	CT1 CT5
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	5	CB5 CG3
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba teórica sobre os conceptos básicos da materia. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	40	CE17 CT1 CT5
Probas de resposta curta	Preguntas breves sobre diferentes aspectos tratados nas sesións maxitrais ou nos seminarios. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	20	CE17
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre. O alumnado non presencial poderá realizar una proba de avaliación consistente nun comentario crítico dunha das escolas historiográficas obxecto de estudo segundo as instrucións disponibles en Moodle. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.	10	CB4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante os traballos e probas especificadas na devandita plataforma de teledocencia.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Historia: análisis del pasado y proyecto social / Josep Fontana. Barcelona, Editorial Crítica, 1982. (Manual da disciplina).

Los Caminos de la historia : cuestiones de historiografía y método / Elena Hernández Sandoica, Madrid, Síntesis, 1995. (BUV Ourense -- OUR 930 /128)

Las Caras de Clío : introducción a la historia de la historiografía / Enrique Moradiellos, Oviedo, Universidad de Oviedo, 1992. (bUV Ourense -- Depósito: OUR 41737)

Las Escuelas históricas / Guy Bourdó y Hervé Martin con la colaboración de Pascal Balmand, Madrid, AKAL, 1992. (BUV Ourense -- OUR 930 /12(B))

Historia de la historiografía española / J. Andrés-Gallego (coord.) ; J.M. Blázquez ... [et al.], Madrid : Encuentro, D.L. 2004, (BUV Ourense -- OUR 930 /138)

La Historiografía / por Charles-Olivier Carbonell, Madrid : Fondo de Cultura Económica, 1993, (BUV Ourense -- OUR 930 /91)

Invitación a la historia : la historiografía de Herodoto a Voltaire a través de sus textos / Sánchez Marcos, Fernando, Barcelona : Labor, 1993, (BUV Ourense -- OUR 930 /116)

La historia cultural. Autores, obras, lugares / Justo Serna y Anacleto Pons. Madrid, Akal, 2005.

La Historia después de la Historia. Reflexiones acerca de la situación actual de la ciencia histórica / Josep Fontana. Barcelona, Crítica, 1992.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA.

Entre Historia y Filosofía / José Carlos Bermejo Barrera. Madrid, Akal, 1994.

La Ciencia histórica en el siglo XX : las tendencias actuales : una visión panorámica y crítica del debate Internacional, Iggers, Georg G. BUV Ourense, Barcelona, Idea Books, 1998 (OUR 930 /162)

Filosofía de la historia / Manuel Benavides Lucas Benavides Lucas, Manuel, Madrid, Síntesis, 1994 (BUV Ourense -- OUR 930 /66)

Hacer la historia del siglo XX / René Remond...[et al.], Madrid, Biblioteca Nueva, 1994, (BUV Ourense -- OUR 930 /135)

Historia : análisis del pasado y proyecto social / Josep Fontana, Barcelona, Crítica, 1999. (BUV Ourense -- OUR 930 /13)

La Historia después del fin de la historia : reflexiones acerca de la situación actual de la ciencia histórica / Josep Fontana, Barcelona : Crítica, D.L. 1992, (BUV Ourense -- OUR 930 /64(A))

Historia y pensamiento histórico : estudio y antología, Mitre Fernández, Emilio, Madrid : Cátedra, [1997], (BUV Ourense -- OUR 930 /65)

Introducción a la historia / por Marc Bloch ; [traducción Pablo González Casanova, Max Aub], Madrid : Fondo de Cultura Económica, 1952, (BUV Ourense -- OUR 930 /173)

La Otra historia : sociedad, cultura y mentalidades / César González Mínguez (ed.), Bilbao : Servicio Editorial, Universidad del País Vasco, 1993 (BUV Ourense -- OUR 316.7 /21)

Tendencias historiográficas actuales : escribir historia hoy / Elena Hernández Sandoica, Madrid : Akal, cop. 2004, (BUV Ourense -- OUR 930 /146(B))

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación sobre o desenvolvemento das actividades. Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arte: Arte clásica**

Materia	Arte: Arte clásica			
Código	002G251V01203			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			

Descrición xeral

O principal obxecto de estudo da Historia da arte son as propias obras de arte, e o seu obxectivo fundamental consiste en chegar a explicar ditas obras e a súa evolución a partires das premisas históricas. O primeiro eslavón dentro desta cadea correspóndelle á arte clásica que se acepta como a pauta estética de base de toda a produción arquitectónica e figurativa do occidente europeo. Ademais de ser a linguaxe clasicista a que ofrezca o camiño formal de máis ampla repercusión a través de toda a historia, expresando diversos contidos.

Partindo desta base o terreo que abarca a materia divídese en dous grandes temas:

O primeiro, orientado ao estudo da tradición artística grega, partindo da arte arcaica, pasando polo momento clásico coa análise das obras que marcan o cénit da arte grega e consagran o canon, ata a magnificencia e "barroquización" do período helenístico, que expandirá as súas realizacións pola conca mediterránea e levaraa ata os confíns de oriente.

O segundo, dende a Roma primitiva ata a Antigüidade tardía, coa análise das obras clave de Etruria, da Roma republicana e da Roma imperial, abordadas como unha interpretación da estética e do ideal artístico en cada época.

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber facer - Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber facer
CE27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte	- saber
CE28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte	- saber
CE29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia	- saber
CE31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes	- saber - saber facer
CE33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles	- saber

CE34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber - saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber - Saber estar / ser
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer - Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: arquitectura, escultura, pintura e artes menores, os seus elementos integrantes, finalidade e destino.	CB1 CB3 CG2 CT1 CT11
Aprendizaxe e lectura crítica e integral da obra de arte, tendo en conta a complexidade das súas diferentes interpretacións e significados..	CB3 CB4 CE28 CE31 CE33 CT2 CT7 CT9
Coñecemento dos fundamentos artísticos da cultura clásica de base humanística.	CB5 CG6 CE27 CT5
Comprensión das principais creacións, solucións e elementos do mundo clásico.	CB3 CB5 CG2 CE29 CT4
Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte.	CB5 CE31 CE34
Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar.	CB2 CB3 CB4

Contidos

Tema	
1.Introdución	1.1. Conceptos fundamentais da arte e linguaxe clásica.
2. A arte grega	2.1. As orixes da arte grega: os comezos da arte monumental grega. O século de Pericles na arquitectura. Os mestres da escultura arcaica. 2.2. O momento clásico: evolución artística ao longo do século V. 2.3. Do clasicismo ao helenismo: a arte helenística.
3. A arte romana	3.1. A Arte romana: dende os comezos á arte da antigüidade tardía. 3.2. A arquitectura: edificios romanos característicos. 3.3. A escultura: relevos históricos, retratística, escultura funeraria. 3.4. Pintura mural, estuco e mosaico.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	23	30	53
Seminarios	12	10	22
Titoría en grupo	3	5	8

Traballos tutelados	3	30	33
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta curta	3	15	18
Traballos e proxectos	3	9	12
Outras	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Presentación na aula, mediante a exposición maxistral, dos principais contidos teóricos e conceptos fundamentais da materia.
Seminarios	Traballos na aula co obxectivo de profundar nos temas abordados nas sesións maxistrais. Reservaranse dúas horas para a asistencia á actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación na execución dos traballos a realizar polos alumnos/as.
Traballos tutelados	Execución dun traballo en grupo derivado dunha selección dos fondos e coleccións museísticas ou sobre outros aspectos relacionados co contido da materia, para a súa exposición final.
Actividades introdutorias	Actividades previas orientadas á presentación e coñecemento do desenvolvemento da materia.

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	A atención personalizada encamiñase ao seguimento e supervisión por parte do profesor de todos os materiais e actividades xerados nos seminarios prácticos e saídas de estudo, así como doutros asuntos derivados da actividade docente.
Seminarios	A atención personalizada encamiñase ao seguimento e supervisión por parte do profesor de todos os materiais e actividades xerados nos seminarios prácticos e saídas de estudo, así como doutros asuntos derivados da actividade docente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e comprensión dos principais fundamentos e creacións artísticas do mundo clásico	60	CB5 CG2 CG6 CE27 CE29 CE31 CT4 CT5
Traballos tutelados	O alumno elaborará e entregará a través de Moodle os traballos requeridos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Facer unha lectura crítica e integral da obra de arte.	30	CB1 CB3 CG2 CE28 CE31 CE33 CE34 CT1 CT2 CT7 CT9
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitación para a selección, maexo e tratamento da información. Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas.	10	CB2 CB3 CB4 CB5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledonancia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirán acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguemento individualizado da participación do alumno a través da TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc..). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación contínua. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente considere imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

BOARDMAN, J, El arte griego, Edicións Destino, Barcelona, 1988

BLANCO FREIJEIRO, Arte griego, CSIC, Madrid, 1975

ROBERTSON, El arte griego: introducción a su historia, Alianza Editorial, Madrid, 1985

HENIG, M., El arte romano, Edicións Destino, Barcelona, 1985

GARCIA Y BELLIDO, Arte romano, CSIC, Madrid, 1990

HENIG, M, El arte romano: una revisión de las artes visuales del mundo romano, Edicións Destino, Barcelona, 1985

BIANCHI-BANDINELLI, R., El arte de la antigüedad clásica: Etruria y Roma, Akal, Madrid. 2000

ANDREASSE, B., Arte romano, Gustavo Gili, Barcelona. 1974

RICHTER, G. M., El arte griego: una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia, Destino, Barcelona. 1984

POLLIT, J., Arte y experiencia en la Grecia clásica, Xarait, Barcelona. 1984

WHEELER, M., El Arte y la arquitectua de Roma, Destino, Barcelona. 1993

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia da arte medieval/O02G251V01404

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte: Linguaxes e técnicas artísticas/O02G251V01103

Outros comentarios

Os alumnos que non cursaron H^a da Arte no bachillerato deben completar a súa formación previa coa lectura dun manual dese nivel.

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Teoría e método da arqueoloxía**

Materia	Teoría e método da arqueoloxía			
Código	O02G251V01204			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Profesorado	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Introdución xeral á Arqueoloxía como disciplina ou ciencia histórica específica nas súas dimensións teórica, práctica e patrimonial.			
	Estudo da especificidade e características da evidencia arqueolóxica.			
	Explicación, comprensión e aplicación da metodoloxía arqueolóxica como medio de coñecemento histórico.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber facer
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- saber
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- saber
CE23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	CB2 CG3 CE13 CE23 CT1
Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico	CB3 CG6 CE12 CT5

Contidos

Tema	
1.- Dimensión teórica da Arqueoloxía	1.1. Definición e conceptos. 1.2. A evidencia arqueolóxica. 1.3. Desenvolvemento histórico: do «anticuarismo» á nova arqueoloxía.

2.- Dimensión metodolóxica da Arqueoloxía	2.1. Prospección arqueolóxica. 2.2. Escavación arqueolóxica. 2.3. Analítica e interpretación do rexistro arqueolóxico.
3.- Dimensión patrimonial da Arqueoloxía	3.1. Valores, posesión e función social do patrimonio arqueolóxico. 3.2. Conservación, musealización e xestión do patrimonio arqueolóxico.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	15	15	30
Titoría en grupo	3	3	6
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Sesión maxistral	23	23	46
Probas de tipo test	3	30	33
Outras	0	1	1
Informes/memorias de prácticas	1	16	17
Estudo de casos/análise de situacións	3	12	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación práctica dos coñecementos e de adquisición de habilidades procedementais, utilizando aparatos (ordenador, estereoscopio, teodolito etc.) e manexando materiais (programas informáticos, cartografía, fotografía aérea etc) propios da metodoloxía arqueolóxica. Desenvolveranse no laboratorio de Arqueoloxía (LAUV) e nos terreos do campus próximos á facultade.
Titoría en grupo	Actividades en grupo reducido enfocadas ao traballo sobre un tema específico e concreto, especialmente a resolución de exercicios e casos prácticos sobre o tema.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Sesión maxistral	Exposición na aula, por parte do profesor, dos contidos sobre a materia.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de estudos de caso e exercicios prácticos, memoria de prácticas de laboratorio e preparación das probas de avaliación.
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de estudos de caso e exercicios prácticos, memoria de prácticas de laboratorio e preparación das probas de avaliación.
Titoría en grupo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de estudos de caso e exercicios prácticos, memoria de prácticas de laboratorio e preparación das probas de avaliación.
Eventos docentes e/ou divulgativos	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de estudos de caso e exercicios prácticos, memoria de prácticas de laboratorio e preparación das probas de avaliación.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

Probas de tipo test	Os contidos expostos nas sesións maxistrais serán avaliados mediante unha proba escrita de resposta curta (exame tipo test). Haberá dous exames parciais amáis do exame final de cada convocatoria. Avaliación dos resultados da aprendizaxe "Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado" e "Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico"	50	CB3 CG3 CE13 CE23 CT1
Outras	Participación activa nas clases teóricas e prácticas, tanto sexa na modalidade presencial como na semipresencial (seguimento da materia a traveso do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle). Avaliación dos resultados da aprendizaxe "Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado" e "Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico"	10	CE12 CE13 CT1 CT5
Informes/memorias de prácticas	As prácticas de laboratorio serán avaliadas mediante a entrega dun relatorio ou memoria de prácticas. Os alumnos deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, incluíndo especialmente os resultados dos exercicios prácticos realizados. Avaliación dos resultados da aprendizaxe "Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado" e "Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico"	30	CB2 CG6 CE23 CT5
Estudo de casos/análise de situacións	Actividades en grupo reducido sobre temas específicos e concretos serán avaliadas mediante a entrega de exercicios (comentarios de texto, análises estratigráficas, etc). Avaliación dos resultados da aprendizaxe "Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado" e "Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico"	10	CB2 CG6 CE12 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a traveso do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a traveso das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente dispoña como imprescindibles.

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final, consistente nun exame dos contidos da sesión maxistral (50%), nunha proba de estudo de caso (10%) e mais na entrega dun relatorio/memoria de prácticas (30%) ou ben traballo alternativo equivalente a acordar co profesor. Tamén se contabilizará a asistencia ás clases e actividades prácticas (10%), tanto sexa no modo presencial como semipresencial.

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

'''

BÁSICA

BENDALA GALAN, M. (1991): *La Arqueología*, Salvat, Madrid. OUR 902 /94

CARANDINI, A. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*, Crítica, Barcelona. OUR 902 /19

DOMINGO, I.; BURKE, H.; SMITH, C. (2007): *Manual de campo del Arqueólogo*, Ariel, Barcelona. OUR 902 /369

FRANKOVICH, R.; MANACORDA, D. (Eds.) (2001): *Diccionario de arqueología : temas, conceptos y métodos*, Crítica,

Barcelona. OUR 902 /392OUR 902 /52

GUTIERREZ LLORET, S. (2001): *Arqueología. Introducción a la historia material de las sociedades del pasado*, Universidad, Alicante. OUR 902 /141

PEREZ-JUEZ GIL, A. (2006): *Gestión del Patrimonio Arqueológico*, Barcelona, Ariel. OUR 338.48 /183

RENFREW, C.; BAHN P. (1993): *Arqueología. Teorías, Métodos y Práctica*, Akal, Madrid. OUR 902 /67

COMPLEMENTARIA

ALCINA FRANCH, J. (1998): *Diccionario de arqueología*, Alianza, Madrid. OUR 902 /51

BALLART, J. (1997): *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso*, Ariel, Barcelona. OUR 7 /401OUR 7 /401(A)

CABALLERO ZOREDADA, L. y ESCRIBANO VELASCO, C. (Eds.) (1996): *Arqueología de la Arquitectura. El método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos*, Junta de Castilla y León, Valladolid. OUR 902 /128

DANIEL, G. (1974): *Historia de la Arqueología. De los Anticuarios a V. Gordon Childe*, Madrid. OUR 902 /60

FERNANDEZ MARTINEZ V. (2000): *Teoría y Método de la arqueología*, 2ª ed., Síntesis, Madrid. OUR 902 /22

GAMBLE, C. (2008): *Arqueología básica*, Ariel, Barcelona. OUR 902 /398

GRAN-AYMERICH, E. (2001): *El nacimiento de la arqueología moderna 1798-1945*, Universidad, Zaragoza. OUR 902 /239

HARRIS, E. C. (1991): *Principios de estratigráfica arqueológica*, Crítica, Barcelona. OUR 902 /104OUR 902 /88(A)

HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, F. (2002): *El patrimonio cultural: la memoria recuperada*, Madrid. OUR 7 /79OUR 7 /79(A)

MANNONI, T.; GIANNICHEDDA, E. (2007): *Arqueología. Materias, objetos y producciones*, Ariel, Barcelona. OUR 902 /399

MCINTOSH, J. (1987): *Guía práctica de arqueología*, Blume, Madrid. Depósito: OUR 31107

NIETO PRIETO, F. J. (1984): *Introducción a la Arqueología Subacuática*, CYMYS, Barcelona. OUR 902 /16

RENFREW, C.; BAHN P. (2008): *Arqueología. Conceptos clave*, Akal, Madrid. OUR 902 /385

RODRIGUEZ TEMIÑO, I. (2004): *Arqueología urbana en España*, Madrid. OUR 902 /234OUR 902 /234(A)

ROSKAMS, S. (2002): *Teoría y práctica de la excavación*, Crítica, Barcelona. OUR 902 /232

Recomendaciones

Outros comentarios

Os alumnos deberán estar dados de alta e co seu perfil editado na plataforma TEM@. Nesta plataforma incluírse información detallada e adicional sobre contidos e actividades da materia, proporcionándose igualmente outro tipo de recursos docentes (material audiovisual, documentos, enlaces, foros etc.).

Materia impartida polo Prof. Dr. Fermín Pérez Losada.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prehistoria universal**

Materia	Prehistoria universal			
Código	O02G251V01205			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Prehistoria Universal aborda dende una perspectiva xeral os principais cambios sucedidos na historia a partir da orixe da especie humana, e os seus antecesores directos, ata o final da Edade do Ferro.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CG5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz	- Saber estar / ser
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- Saber estar / ser
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- Saber estar / ser
CE14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado	- saber
CE16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade	- saber
CE22	Coñecemento da historia universal	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber facer
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	CG2 CE12 CE14 CT1
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	CB1 CE16 CE22 CT16

Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	CB3 CB4 CE16 CT1
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	CG5 CE13 CT10

Contidos

Tema

1. Introducción á Prehistoria.	1.1. A Prehistoria como disciplina científica. 1.2. Instrumentos básicos para o estudo da Prehistoria.
2. O Paleolítico.	2.1. O proceso de hominización. 2.2. As sociedades de cazadores. 2.3. A arte do paleolítico. 2.4. Os inicios do holoceno
3. Prehistoria recente.	3.1. O neolítico. 3.2. O calcolítico. 3.3. A idade de bronce. 3.4. A idade de ferro.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	3	10	13
Titoría en grupo	5	5	10
Traballos tutelados	0	30	30
Sesión maxistral	23	15	38
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Seminarios	12	15	27
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	15	17
Probas de resposta curta	1	5	6
Traballos e proxectos	2	5	7
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade desenvolvida nun contexto externo ao contorno académico universitario relacionado co ámbito da prehistoria.
Titoría en grupo	Seguimento da realización dos traballos, asesoramento e aclaración de dúbidas.
Traballos tutelados	Lectura dun texto, análise do seu contido e crítica e valoración desta nun ensaio escrito.
Sesión maxistral	Sesións de explicación teóricas con apoio de material didáctico.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia.
Seminarios	Técnica de aprendizaxe en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	No que respecta aos seminarios, probas de resposta longa e probas de resposta curta, haberá un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios realizados.
Traballos tutelados	No que respecta aos seminarios, probas de resposta longa e probas de resposta curta, haberá un seguimento individualizado do alumnado e dos exercicios realizados.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Os contidos das sesións maxistras e seminarios serán avaliados mediante proba de resposta longa. Eventualmente poderán realizarse probas de resposta curta sobre temas específicos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias, así como da estrutura diacrónica da Historia.	60	CB1 CG2 CE12 CE14 CE16 CE22 CT1 CT16
Traballos e proxectos	Entregarase un ensaio escrito sobre a lectura dun texto, análise do seu contido e crítica, e será exposto nunha actividade presencial realizada na aula. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	30	CB3 CB4 CE16 CT1
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	10	CG5 CE13 CT10

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledoncenci Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirán acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguemento individualizado da participación do alumno a través da TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continúa. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente considere imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

V. Cabrera et al., Historia Universal, Historia 16, Madrid 1992

B. Cunliffe (ed.), Prehistoria de Europa Oxford., Crítica, Barcelona 1998

T. Champion et al., Prehistoria de Europa, Crítica, Barcelona 1998

J. Eiroa García, Prehistoria del Mundo, Sello Editorial, Barcelona 2010

A. Langaney et al., La historia más bella del hombre, Anagrama, Barcelona 1999

J.L. Arsuaga e I. Martínez, La especie elegida, Historia 16, Madrid 1992

Y. Coppens e P. Picq, Los orígenes de la humanidad, Espasa-Forum, Barcelona 2004

G. Delibes y M. Fernández Miranda, Los orígenes de la civilización. El calcolítico en el Viejo Mundo, Síntesis, Madrid 1993

J.M. Fullola e J. Nadal, Introducción a la Prehistoria, VOC, Barcelona 2005

V. Gordon Childe, Los orígenes de la civilización, Fondo de Cultura Económica, México 1981

A. Moure y M.R. González, La expansión de los cazadores, Síntesis, Madrid 1992

Ch. Redman, Los orígenes de la civilización, Crítica, Barcelona 1990

C. Renfrew, El alba de la civilización, Istmo, Madrid 1986

D. Lewis-Williams e D. Pearce, Dentro de la mente neolítica, Akal, Madrid 2014

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Xeografía: Espazos e sociedades**

Materia	Xeografía: Espazos e sociedades			
Código	O02G251V01301			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Introducción do análise xeográfico nos espazos do ámbito global-local. Estudo das interaccións espazo-sociedade dende novas perspectivas metodolóxicas, dos desequilibrios territoriais e dos problemas sociais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber facer - Saber estar / ser
CG1	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica	- saber
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber facer
CE3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial	- saber
CE4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais	- saber
CE6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica	- saber facer
CE8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer - Saber estar / ser
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber facer
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer - Saber estar / ser
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- Saber estar / ser
CT15	Sensibilidade cara temas ambientais.	- Saber estar / ser
CT16	Coñecemento doutras culturas	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecemento e análise da realidade xeográfica en escalas espacio-temporais global, europea e local, comunicando a reflexión sobre a mesma nos termos e procedementos xeográficos adecuados.	CB3 CG1 CE3 CE4 CT1 CT4 CT7 CT16
Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socioeconómicas.	CB3 CG1 CE4 CT1 CT4 CT7 CT15
Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e multi-disciplinar.	CB5 CG3 CE6 CT1 CT5 CT11
Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social.	CB4 CG3 CE6 CE8 CT4 CT5 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
1. Marco xeral	1.1 Conceptos básicos 1.2 Configuracións categóricas
2. Estructuras e sistemas	2.1 Contexto global-local 2.2 Organización territorial
3. Dinámicas e tendencias	3.1 Recursos críticos 3.2 Perspectivas alternativas

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	5	3	8
Sesión maxistral	12	15	27
Eventos docentes e/ou divulgativos	8	3	11
Saídas de estudo/prácticas de campo	15	11	26
Prácticas autónomas a través de TIC	0	25	25
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22	25
Traballos e proxectos	2	18	20
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	Explicación e reflexión dos contidos teóricos, guiado polo docente, como referentes nas aplicacións prácticas da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Xornadas, mesas redondas, conferencias e debates que permiten aprofundar ou complementar os contidos da materia, nun formato académico e extra-académico.

Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situación concretas relacionadas coa materia de estudo, nun ámbito fora da aula.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación dos coñecementos teórico-prácticos facendo uso das ferramentas virtuais. Desenvolveranse relacionadas coas actividades da materia nun senso autónomo.
Titoría en grupo	Atención ó proceso da comprensión de contidos, adquisición das competencias e realización de actividades.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.
Actividades introdutorias	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Atención individualizada ó alumnado para guiar a docencia teórico-práctica, resolver dúbidas nas actividades e promover un aprendizaxe significativo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Outras	O alumnado ten que participar de maneira activa nas actividades e os eventos programados. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e multi-disciplinar.	10	CB3 CB4 CB5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O alumnado realizará probas que inclúen preguntas abertas sobre un tema ou situación plantexados para organizar, relacionar e presentar os coñecementos da materia nunha estrutura extensa. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e análise da realidade xeográfica en escalas espazo-temporais global, europea e local, comunicando a reflexión sobre a mesma nos termos e procedementos xeográficos adecuados; Comprensión dos fenómenos xeográficos como manifestación de relacións complexas entre variables físicas, humanas e socio-económicas.	60	CG1 CE3 CE4 CT1 CT4 CT7 CT16
Traballos e proxectos	O alumnado presentará os resultados obtidos (documentación e defensa) sobre o desenvolvemento dunha temática da materia nun aspecto aplicado (inclúe avaliación do uso das TICs). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos xeográficos nun contexto disciplinar e multi-disciplinar; Habilidade para a realización de traballo, utilizando técnicas de carácter cualitativo e cuantitativo, e posta en valor para a diversidade e benestar social.	30	CG3 CE6 CE8 CT1 CT4 CT5 CT9 CT11 CT15

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

FAO, Alimentación y agricultura, <http://www.fao.org/home/es/>, Acceso 2014

Fundación Vida Sostenible, Huella ecológica, http://www.vidasostenible.org/ciudadanos/a1_01.asp#, Acceso 2014

GAPMINDER, Explore the World, <http://www.gapminder.org/>, Acceso 2014

Méndez, R. y Molinero, F., Espacios y sociedades, Ariel Geografía, 1998

ONU, Naciones Unidas, <http://www.un.org/es/>, Acceso 2014

RED AGUA, Huella hídrica, <http://www.huellahidrica.org/>, Acceso 2014

Santos, M., La naturaleza del espacio, Ariel Geografía, 2000

Stiglitz, J., El malestar de la globalización., Taurus, 2002

Varios Autores, Las escalas de la geografía: del mundo al lugar, Ediciones UCLM, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Xeografía aplicada: Territorio e paisaxe/O02G250V01505

Sistemas de representación xeográfica/O02G250V01605

Outros comentarios

A guía docente describe as liñas xerais da materia e concíbese de forma flexible. Pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase ou polas situación que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia: Fontes de información en humanidades**

Materia	Historia: Fontes de información en humanidades			
Código	O02G251V01302			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Fontes de Información en Humanidades permite ao alumnado identificar e coñecer a natureza, función e tipoloxía das principais fontes de información no ámbito das humanidades. Permite tamén coñecer e utilizar os principais instrumentos e recursos de recompilación de información existentes, co fin de elaborar repertorios de fontes de información en Historia, Historia da Arte e Xeografía. Por último, capacita aos estudantes para utilizar con destreza distintos estilos de citas e referencias bibliográficas.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber - saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber facer
CE6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica	- saber
CE7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais	- saber
CE18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas	
CE23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica	
CE30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte	
CE32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte	
CE34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte	
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT6	Resolución de problemas e toma de decisións.	- Saber estar / ser
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecemento dos recursos de recompilación e busca de información xerais.	CB3 CB5 CG6 CE18 CT5
Dominio dos instrumentos de recompilación de información en humanidades.	CB3 CB5 CG6 CE7 CE18 CE23 CT1 CT5 CT11
Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.	CB4 CG6 CE23 CE34 CT5
Capacidade de selección e valoración crítica das fontes de información.	CB4 CB5 CE6 CE23 CE30 CE32 CT1 CT6 CT7

Contidos

Tema	
1.- Fontes de Información xeral	1.1.- Conceptos e vocabulario básico sobre fontes de información. 1.2.- Fontes de información xeral (formatos e soportes). 1.3.- Transferencia e normalización da información. 1.4.- Fontes de información especializada.
2.- Recuperación de información en humanidades.	2.1.- Necesidades de información e tipoloxía das fontes primarias e secundarias en Historia, Historia da Arte e Xeografía. 2.2.- Recursos para identificar e localizar información en humanidades.
3.- Sistemas de citas e referencias bibliográficas.	3.1.- Normas e estilos de citas e referencias bibliográficas. 3.2.- Xestores bibliográficos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	12	10	22
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Obradoiros	10	20	30
Titoría en grupo	2	0	2
Traballos tutelados	15	30	45
Probas de resposta curta	2	10	12
Traballos e proxectos	1	15	16
Probas de autoavaliación	5	0	5
Informes/memorias de prácticas	0	15	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Actividades introductorias	Sesións de aula encamiñadas a tomar contacto co alumnado, presentar a materia e coñecer as súas competencias, motivacións e intereses.
Sesión maxistral	Exposicións introductorias nas que se familiarizará o alumnado coas principais fontes de información, a súa valoración crítica, os recursos de recompilación existentes e a utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Obradoiros	Prácticas na aula de informática nas que se utilizarán os recursos electrónicos de selección de información e os estilos e xestores de referencias bibliográficas para elaborar o deseño dun itinerario cultural por Ourense.
Titoría en grupo	Nas titorías en grupo resolveranse dúbidas sobre os contidos da materia e a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e tarefas.
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se tutelará a realización dun proxecto consistente no deseño dun itinerario cultural por Ourense.

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC, a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na revisión por parte do profesorado dos exercicios e probas de avaliación escritas, así como no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.
Obradoiros	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC, a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na revisión por parte do profesorado dos exercicios e probas de avaliación escritas, así como no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.
Titoría en grupo	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC, a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na revisión por parte do profesorado dos exercicios e probas de avaliación escritas, así como no seguimento dos traballos que deberá realizar o alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	O alumnado elaborará e presentará un traballo no que se recollerán e valorarán todas as fontes de información necesarias para elaborar a guía dun itinerario cultural centrado nun mosteiro da provincia de Ourense. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade de selección e valoración crítica das fontes de información e destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.	40	CB4 CB5 CG6 CE6 CE23 CE30 CE32 CE34 CT1 CT5 CT6 CT7
Probas de resposta curta	O alumnado examinarase dos seus coñecementos sobre os contidos teóricos da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos recursos de recompilación e búsqueda de información xerais e destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.	30	CB4 CB5 CE18 CE23 CT5

Probas de autoavaliación	Valoración do traballo autónomo do alumnado mediante a realización de probas de autoavaliación a través de Moodle. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Dominio dos instrumentos de recompilación de información en Humanidades.	10	CB3 CB5 CG6 CE18 CE23 CT1 CT5 CT11
Informes/memorias de prácticas	O alumnado elaborará e entregará a través de Moodle informes pormenorizados do proceso de búsqueda e selección das fontes de información integradas no traballo de curso. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Dominio dos instrumentos de recompilación de información en Humanidades.	20	CB3 CB5 CG6 CE7 CE18 CE23 CT1 CT5 CT11

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 40% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 60% desta.

Os estudantes que realicen os exames finais deberán entregar, o día do exame oficial, un traballo consistente no deseño dun itinerario cultural por Ourense que incluírá unha descrición da ruta seleccionada (ámbito xeográfico, duración, elementos patrimoniais que inclúe, etc.) e unha memoria na que se recollerán e valorarán as fontes de información necesarias para elaborar unha guía do itinerario.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Alía Miranda, F. (1998): *Fuentes de información para historiadores: obras de referencia y bibliográficas*. Gijón, Trea. OUR 930/19

Brocos Fernández, J. M.; Ortiz de Landázuri, C. (2006): "Métodos de búsqueda en fuentes de información en ciencias sociales y humanidades", *Aracne. Revista electrónica de recursos en Internet sobre Geografía y Ciencias Sociales*. [En liña] Universitat de Barcelona <http://www.ub.es/geocrit/aracne/aracne-083.htm> [Consulta 19/06/2009]

Carrizo Sainero, G.; Irureta-Goyena Sánchez, P.; López de Quintana Sáenz, E. (2000): *Manual de fuentes de información*. Madrid, Confederación Española de Gremios y Asociaciones de Libreros. OUR 02 /128

Cómo elaborar e interpretar referencias bibliográficas. [PDF en liña] Universidad de La Rioja <http://biblioteca.unirioja.es/bdg/bdgcitas.pdf> [Consulta 19/06/2009]

Maldonado Martínez, A. (coord.) (2001): *La información especializada en Internet: directorio de recursos de interés académico y profesional*. Madrid, CSIC. OUR 02 /176

Romanos de Tiratel, S. (2000): *Guía de fuentes de información especializadas: humanidades y ciencias sociales*. Buenos Aires, GREBYD. OUR 02 /286

Bibliografía específica

Abadal Falgueras, E.; Codina Bonilla, LI. (2005): *Bases de datos documentales: características, funciones y método*. Madrid, Síntesis. OUR 02 /324

Aguilera Arilla, Mª J. et al. (2003): *Fuentes, tratamiento y representación de la información geográfica*. Madrid, UNED. OUR 910 /82

Amat i Noguera, N. (1994): *La documentación y sus tecnologías*. Madrid, Pirámide. 02 AMA doc

Carrizo Sainero, G. (2000): *La información en ciencias sociales*. Gijón, Trea. OUR 3 /21

Cordón García, J. A.; López Lucas, J.; Vaquero Pulido, J. R. (1999): *Manual de búsqueda documental y práctica bibliográfica*. Madrid, Pirámide. OUR 02 /57

Fuentes y documentos para la historia del arte (1982-1983): Barcelona, Gustavo Gili. Depósito: OUR 19673

Garza Mercado, A. (1999): *Fuentes de información en ciencias sociales y humanidades 1: obras generales, administración pública, ciencia política, derecho, relaciones internacionales*. México, El Colegio de México. 01 GAR fue

Martín Vega, A. (1995): *Fuentes de información general*. Gijón, Trea. OUR 02 /43

Salvador Oliván, J. A.; Angós Ullate, J. M^a (2001): *Fuentes de información en línea*. Zaragoza: Prensas Universitarias de la Universidad de Zaragoza, <http://ebro3.unizar.es:8080/bdl/> [Consulta 19/06/2009]

Martínez de Sousa, J. (2007): *Manual de estilo de la lengua española (MELE 3)*. Gijón, Trea. OUR 811.134.2 /383

López Yepes, J. (coord.) (2006): *Manual de ciencias de la documentación*. Madrid, Pirámide. OUR 02 /344

Moreiro González, J. A. (2000): *Manual de documentación informativa*. Madrid, Cátedra. OUR 02 /153

Recomendaciones

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma TEM@ documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia antiga universal**

Materia	Historia antiga universal			
Código	O02G251V01303			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Reboreda Morillo, Susana María			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso de Grao de Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal é achegar aos/as estudantes as principais características das primeiros estados que naceron e se desenvolveron fundamentalmente en Exipto e en Grecia, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas nas que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- saber facer - Saber estar / ser
CE16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade	- saber
CE20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada	- saber
CE22	Coñecemento da historia universal	- saber
CT3	Capacidade de organización e planificación	- saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	CE12 CE16 CE20 CE22
Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal	CE16 CE20 CE22
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	CB3 CB4 CE12 CT3 CT4
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	CB3 CB4

Contidos

Tema

Tema 1. Aspectos introductorios	1.1 Definición e límites da Historia Antiga 1.2. Conceptos e problemática 1.3. Os territorios e os seus límites cronolóxicos
Tema 2. As distintas formas do Estado nos respectivos territorios. Evolucións e límites	2.1. Exipto: O poder unipersonal e a unificación do territorio. As principais razóns das crisis 2.2. Grecia: Da Idade do Bronce á do Ferro. Da monarquía o sistema das poleis ou cidades-estado independentes
Tema 3. Sociedade e Relixión	3.1 Os principais grupos sociais de Exipto na antigüidade. 3.2 A cidadanía e outros grupos sociais na Grecia Clásica: Atenas e Esparta. 3.3. Introducción á relixión exipcia. 3.4. Introducción a relixión grega

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21	28	49
Seminarios	12	27	39
Titoría en grupo	3	3	6
Traballos tutelados	3	13	16
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Presentacións/exposicións	4	7	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2
Actividades introductorias	2	2	4
Probas de resposta curta	2	19	21
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións dos aspectos máis relevantes dos contidos estruturados en temas e subtemas. As explicacións teóricas sempre estarán apoiadas en material gráfico e en textos relativos a Antigüidade
Seminarios	Os/as estudantes analiza de xeito individual o material entregado previamente, na maior parte dos casos serán textos antigos que fagan referencia a teoría impartida nas sesións maxistrais. Trátase de realizar un debate sobre o mesmo, analizando esa fonte primaria. Así mesmo, deberán entregar un resumo das conclusións acadadas antes do mencionado debate.
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas co traballo individual e en grupo e coas análises dos textos literarios.
Traballos tutelados	A. En grupo: máximo dúas persoas, a escoller un tema relacionado cos aspectos da relixión de Exipto ou Grecia. B. Individual: Ensaio breve sobre personaxes singulares das culturas da Antigüidade
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Presentacións/exposicións	Un dos/as estudantes do traballo en grupo (a elección da docente) o expoñerá en aproximadamente 15 minutos.. O traballo individual se entregará en formato power point ou pdf.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Esta actividade está relacionada cos Seminarios, xa que deberán resolver a temática global á que se alude (título) e esquematizar os aspectos fundamentais
Actividades introductorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia.

Atención personalizada	
	Descrición
Seminarios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e/ou individuais e a partir das ferramentas propias da plataforma tem@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión das materias xeradas nos Seminarios, nos Traballos tutelados e nas Presentacións/exposicións.
Titoría en grupo	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e/ou individuais e a partir das ferramentas propias da plataforma tem@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión das materias xeradas nos Seminarios, nos Traballos tutelados e nas Presentacións/exposicións.

Traballos tutelados	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e/ou individuais e a partir das ferramentas propias da plataforma tem@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión das materias xeradas nos Seminarios, nos Traballos tutelados e nas Presentacións/exposicións.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e/ou individuais e a partir das ferramentas propias da plataforma tem@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión das materias xeradas nos Seminarios, nos Traballos tutelados e nas Presentacións/exposicións.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Esta proba escrita está unida a de resposta curta. Consistirán en preguntas concretas sobre a temática exposta na aula, tanto de carácter teórico como práctico. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	40	CE16 CE20 CE22 CT4
Seminarios	Análises e comentarios críticos das fontes que proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	20	CE12 CE20 CT3 CT4
Traballos tutelados	Dous traballos breves: 1. Individual ou en grupo, no que se analice un aspecto da relixión a elixir entre Exipto ou Grecia. Preferiblemente se exporá, senón, xustificadamente, poderá ser presentado por escrito 2. Individual. Breve ensaio que se entregará en formato presentación sobre un personaxe destacado da antigüidade de Exipto ou Grecia Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	5	CE12 CE22 CT3
Presentacións/exposicións	As presentacións e exposicións relaciónanse cos traballos tutelados. O primeiro dun personaxe significativo de cada unha das dúas culturas expostas., entregárase en formato presentación. O segundo dun aspecto significativo da relixión será exposto por unha/un estudante a elección do/a docente. A cualificación será compartida. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.	5	CE16 CT3 CT4
Probas de resposta curta	Esta proba escrita está unida á da Sesión maxistral. Consistirán en preguntas concretas sobre a temática exposta na aula, tanto de carácter teórico como práctico. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.	20	CE16 CE20 CT4
Outras	En todas as actividades e probas que se inclúen na programación da materia, valorarase a participación activa do estudiantado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	10	CB3 CB4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

-Beltran, F. y F. Marco: Atlas de Historia Antigua, Zaragoza, 1996, Â Â Depósito: OUR 51458-Bravo, G.: Historia del mundo antiguo: una introducción crítica, Madrid, 2008, Â Â OUR 931 /719-Gómez Pantoja, J. (coord.): Historia antigua (Grecia y Roma), Barcelona, 2003, OUR 931 /198-Domínguez Monedero A.J. y J. Pascual: Atlas histórico del mundo griego antiguo, Madrid, 2006, OUR 931 /568-Donadoni, S.: El hombre egipcio, Madrid, 1991, Â Â OUR 931 /287-Fernández Prieto, F.J.: Historia antigua de Grecia y Roma, Valencia, 2005, Â Â OUR 931 /260-García Moreno, L. Â et alii Â : Historia del mundo clásico a través de sus textos. I. Grecia, Madrid, 1999, OUR 931 /228 Â v.1-García Moreno, L. et alii: Historia del mundo clásico a través de sus textos. II. Roma, Madrid, 1999, Â OUR 931 /228 Â v.2-Gómez Espelosín, F.J.: Historia de Grecia en la Antigüedad, Madrid, Â 2011.-Gómez Espelosín, F.J.: Historia de Grecia Antigua, Madrid, 2001, OUR 931 /152-Iriarte Goñi, A.: Historiografía y mundo griego, Bilbao, 2011, OUR 930 /223-Kemp, B.J.: El antiguo Egipto: anatomía de una civilización, Barcelona, 1996, OUR 931 /262-Lara Peinado, F.(dir): Diccionario de instituciones de la antigüedad. Madrid, 2009, Â Â OUR 931 /770-Sanmartín, J. y J.M. Serrano Â Historia antigua del Próximo Oriente : Mesopotamia y Egipto, Madrid, 1998, Â Â OUR 931 /232-Shaw, I. y P. Nicholson: Diccionario Akal del Antiguo Egipto, Madrid, 2004, Â Â Â OUR 931 /517-Vernat, J.-P. (ed.): El hombre griego, Madrid, 1993, Â Â OUR 931 /236

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia medieval universal**

Materia	Historia medieval universal			
Código	O02G251V01304			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Sánchez Sánchez, Xosé Manoel			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV xeral			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CG5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz	- Saber estar / ser
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- saber
CE13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais	- saber - Saber estar / ser
CE14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado	
CE16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade	- saber
CE20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada	- saber
CE22	Coñecemento da historia universal	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- Saber estar / ser
CT8	Compromiso ético e responsabilidade social	- Saber estar / ser
CT10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.	CB1 CG2 CE14 CE16 CE20 CE22 CT11

Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	CB1 CG2 CE14 CE20 CE22 CT11
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	CG5 CE12 CE13 CT7 CT8
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	CG5 CE12 CE13 CT8 CT10
Elaboración de traballos básicos e de iniciación	CB1 CG5 CT1 CT2 CT4

Contidos

Tema	
1.- Introducción á Idade Media	1.1.- Concepto, periodización e valoración da Idade Media 1.2.- Fontes e bibliografía para o estudo da Idade Media 1.3.- O legado da Idade Media
2.- Alta Idade Media (ss. IV -X)	2.1.- Os reinos xermánicos e o nacemento da Cristiandade occidental 2.2.- A época carolinxia 2.3.- O imperio bizantino 2.4.- O nacemento do Islam
3.- Plena e Baixa Idade Media (ss. XI-XV)	3.1.- Expansión e organización social do espazo europeo (ss. XI-XIII) 3.2.- O Imperio universal e as monarquías europeas 3.3.- Economía e sociedade na época baixomedieval (ss. XIV-XV) 3.4.- Crise do Pontificado e afianzamento das monarquías nacionais 3.5.- Cultura, pensamento e relixiosidade.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	20	20	40
Seminarios	4	12	16
Traballos tutelados	13	39	52
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	2	4
Titoría en grupo	3	3	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Probas de autoavaliación	2	4	6
Traballos e proxectos	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten afondar e complementar os contidos da materia: comentario de textos, lectura e recensión dun libro monográfico, etc.
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo

Eventos docentes e/ou divulgativos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Seguimento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada do alumnado tanto na aula como no despacho ou mediante correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba destinada a comprobar os coñecementos e habilidades adquiridas polo alumnado no desenvolvemento da materia, consistente nun exame con cuestións de longa resposta. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias.	40	CG2 CE14 CE16 CE22 CT7
Probas de autoavaliación	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación de tarefas propostas na plataforma moodle mediante a súa participación nas ditas tarefas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	10	CE20 CT11
Traballos e proxectos	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo así como a súa capacidade de exposición. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación.	30	CG5 CT2 CT4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliaranse os coñecementos e destrezas adquiridos polo alumnado nos seminarios sobre exposicións, comentarios, etc. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	20	CE12 CE13 CT8 CT10

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contido teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de

Estudiantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continúa, examínanse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final (Desenvolvemento dun tema ou pregunta ampla: 40%, e un comentario de texto: 30%) e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Gª de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., Manual de Historia Medieval, Madrid, Alianza Editorial, 2008

Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., Introducción a la historia del occidente medieval, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2009

Álvarez Palenzuela, V.A. (coor.), Historia Universal de la Edad Media, Barcelona, Ariel, 2002

Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., La Edad Media: siglos V-XII, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2009

Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., La Edad Media: siglos XIII-XV, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2009

Mitre Fernández, E., Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario), Barcelona, Ariel, 1992

<http://www.medievalismo.org>

<http://www.cervantesvirtual.com/historia/textos/medieval>

Recomendacións

Outros comentarios

Materias que continúan o temario:

Historia medieval da Península Ibérica/O02G251V01503

Historia medieval de Galicia/O02G251V01905

DATOS IDENTIFICATIVOS**Paleografía**

Materia	Paleografía			
Código	O02G251V01305			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia Paleografía permite ao alumnado coñecer as características gráficas dos ciclos da escritura latina, así como os sistemas abreviativos e de datación documental utilizados. Capacítalo ademais para ler e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber facer
CE17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente	- saber - saber facer
CE18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas	- saber - saber facer
CE23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica	- saber facer
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber
CT6	Resolución de problemas e toma de decisións.	- Saber estar / ser
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT14	Motivación pola calidade	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións historiográficas	CG3 CE17 CT1 CT2 CT5 CT7

Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto

CB5
CG6
CE17
CE23
CT2
CT5
CT9
CT14

Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas

CB4
CG6
CE17
CE18
CT2
CT6
CT11
CT14

Contidos

Tema

1.- Os grandes ciclos da escritura latina.	1.1.- Definición e evolución do concepto de paleografía. 1.2.- Os grandes ciclos da escritura latina e o vocabulario básico da paleografía. 1.3.- O ciclo escriturario romano. 1.4.- As escrituras dos reinos xermánicos. A escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- A escritura carolina. 1.6.- A escritura gótica. 1.7.- A escritura cortesana e procesal. 1.8.- A escritura humanística e a imprenta.
2.- Materiais, braquigrafía e datación documental.	2.1.- Materiais e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos e signos de puntuación e corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de coleccións documentais.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	15	15	30
Seminarios	23	30	53
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	2	0	2
Probas de resposta curta	1	15	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	15	17
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	25	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará ao alumnado coas principais características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición e sistemas de datación documental da escritura latina.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizarán prácticas de lectura, transcripción, datación, edición e elaboración de índices sobre documentación manuscrita pertencente aos distintos ciclos da escritura latina.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Nas titorías en grupo resolveranse dúbidas sobre os contidos da materia e a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios.

Atención personalizada

Descrición

Seminarios A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@.
Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e nas probas de avaliación escritas.

Titoría en grupo A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@.
Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e nas probas de avaliación escritas.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	O alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto	50	CB5 CG6 CE17 CE23 CT2 CT5 CT9 CT14
Probas de resposta curta	O alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental e desenvolvemento de abreviaturas realizados sobre fontes manuscritas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e interpretacións historiográficas.	40	CG3 CE17 CT1 CT2 CT5 CT7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación de tarefas de búsqueda, normas de edición e elaboración de índices sobre fontes manuscritas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación oral e escrita de traballos monográficos individuais ou colectivos baseados en fontes e bibliografía específicas.	10	CB4 CG6 CE17 CE18 CT2 CT6 CT11 CT14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito (50% da nota final) e unha proba de resposta curta na que deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

- Casado Quintanilla, B. (1997): *Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática*. Madrid, UNED. OUR 930.2 /126
- Láminas Paleografía 90/91* (1990): Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela - Área de Ciencias e Técnicas Historiográficas. OUR 930.2 /18
- Millares Carlo, A. (1983): *Tratado de Paleografía Española*. Madrid, Espasa Calpe. OUR 930.2 /35
- Paleografía y Diplomática de la UNED* (1991): Madrid, UNED. OUR 930.2 /11
- Petruci, A. (2003): *La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica. FFT 003 PET cie
- Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y la Diplomática general*. Madrid, Síntesis. OUR 930.2 /55
- Riesco Terrero, A. et al. (2003): *Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines*. Madrid, Barrero&Azedo. OUR 930.2 /95
- Romero Tallafigo, M. et al. (1995): *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Huelva, Universidad de Huelva. OUR 930.2 /57

Bibliografía específica

- Agustí y Casanovas, J.; Voltes Bou, P. (1952): *Manual de cronología española y universal*. Madrid, CSIC.
- Boullón Agrelo, I.; Monteagudo, H. (2009): *De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260*. Anexo da revista *Verba*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela. OUR 811.134.4 /187
- Capelli, A. (1988): *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milán, Ulrico Hoepli. Depósito: OUR 33903
- De Hamel, Ch. (1999): *Copistas e iluminadores*. Madrid, Akal. OUR 75 /209
- Documentos selectos para el estudio de los orígenes del romance en el Reino de León. Siglos X-XII* (2003): León, Fundación MonteLeón-Caja España-Colección "Fuentes y Estudios de Historia Leonesa". OUR 930.2 /119
- López Gómez, P.; Gallego Domínguez, O. (2007): *El documento de archivo. Un estudio*. A Coruña, Universidade da Coruña. 930.25 LOP doc
- Manual de Sigilografía* (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales, Norma realizada por María Carmona de los Santos. OUR 930.2 /59
- Nomenclátor de Galicia. Toponimia oficial das provincias, concellos, parroquias e lugares* (2003): Santiago de Compostela, Xunta de Galicia FFT 806.99 NOM deg -
http://cpapx.xunta.es/toponimia-oficial?content=/Portal-Cpapx/Contidos/Estandar/Secretaria_xeral/Servizos/busca_directa_toponimia.html [Consulta 31/05/2010]
- Riesco Terrero, A. (1983): *Diccionario de abrevituras hispanas de los siglos XIII al XVIII*. Salamanca. OUR 930.2 /76
- Ruíz García, E. (1988): *Manual de Codicología*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diplomática e arquivística/O02G250V01701

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia: Metodología de la historia**

Materia	Historia: Metodología de la historia			
Código	O02G251V01401			
Titulación	Grado en Geografía e Historia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	2c
Idioma	Castellano Gallego			
Departamento	Historia, arte y geografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Presedo Garazo, Antonio Rodicio Pereira, Laura			
Correo-e	antonio.presedo@terra.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descripción xeral	Introducción al estudio de los problemas metodológicos, fuentes y técnicas de investigación ligadas a producción y conocimiento histórico.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que los estudiantes hayan demostrado poseer y comprender conocimientos en un área de estudio que parte de la base de la educación secundaria general, y se suele encontrar a un nivel que, si bien se apoya en libros de texto avanzados, incluye también algunos aspectos que implican conocimientos procedentes de la vanguardia de su campo de estudio.	- saber
CB2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.	- saber - saber hacer
CB3	Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética.	- saber
CB5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.	- saber - saber hacer
CG3	Obtener las habilidades necesarias para registrar, analizar e interpretar la información relevante de índole geográfica e histórica	- saber - saber hacer
CG6	Aplicarlas en el contexto del futuro académico y/o profesional; y crear las bases para futuros estudios de postgrado, especializados y/o multi-disciplinares	- saber - saber hacer
CE17	Capacidad de leer textos historiográficos y documentos originales así como de transcribir, resumir y catalogar información de forma pertinente	- saber - saber hacer
CE18	Conocimiento y habilidad para usar los instrumentos de recopilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de archivo y referencias electrónicas	- saber - saber hacer
CE23	Capacidad de identificar y utilizar apropiadamente fuentes de información para la investigación histórica	- saber - saber hacer
CT1	Capacidad de análisis y síntesis	- saber hacer
CT5	Capacidad de gestión de la información y el conocimiento	- saber - saber hacer

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Formación para interpretar adecuadamente las sociedades del pasado

CB1
CB2
CB3
CB5
CG3
CG6
CE17
CE18
CE23

Conocimiento y utilización de los conceptos técnicos y el vocabulario básico para entender los procesos históricos CB1
CB2
CB3
CG3
CG6
CE17
CE18
CE23

Conocimiento de los métodos para el estudio de la estructura diacrónica de los procesos históricos CB2
CB3
CB5
CG3
CG6
CE17
CE18
CE23
CT1
CT5

Contenidos

Tema

1. La producción del conocimiento histórico: teoría y método	1.1. Epistemología y metodología de la historia. 1.2. Heurística y hermenéutica: tipología y crítica de fuentes. 1.3. Relación teoría/método y método/fuentes. 1.4. Historia y tiempo: cronología y periodización.
2. La metodología histórica	2.1. Las metodologías y técnicas cualitativas. 2.2. Las metodologías y técnicas cuantitativas. 2.3. Las metodologías de trabajo compartidas con otras Ciencias Sociales y apertura interdisciplinaria.
3. El proceso de investigación histórica	3.1. El oficio o práctica del historiador y la investigación histórica. 3.2. Diseño y pasos en la elaboración de un trabajo de investigación histórica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión magistral	24	30	54
Seminarios	2	6	8
Prácticas en aulas de informática	2	4	6
Prácticas externas	1	2	3
Trabajos tutelados	8	20	28
Eventos docentes y/o divulgativos	2	0	2
Tutoría en grupo	2	0	2
Otros	0	0	0
(*)Cartafol	0	0	0
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	4	24	28
Pruebas prácticas, de ejecución de tareas reales y/o simuladas.	2	4	6
Informes/memorias de prácticas	0	2	2
Trabajos y proyectos	2	8	10
Otras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías	
	Descripción
Actividades introductorias	Sesiones encaminadas, por una parte, a tomar contacto y obtener información del alumnado y, por otra, a presentar el programa de la materia.
Sesión magistral	Exposición oral de los contenidos de la materia por parte del profesor.
Seminarios	Actividades en grupo en las que se hará la presentación e introducción teórica de las clases prácticas así como de los trabajos tutelados.
Prácticas en aulas de informática	Actividad orientada a familiarizar al alumno que búsqueda y utilización de fuentes documentales a través de la red.
Prácticas externas	Actividad encaminada a familiarizar al alumno con la búsqueda, manejo y recogida de información de los distintos tipos de fuentes históricas (archivos, museos, etc.).
Trabajos tutelados	Actividades en grupo en las que se orientará y tutelaré la realización de un proyecto o trabajo de investigación con fuentes de archivo.
Eventos docentes y/o divulgativos	Se reservan dos horas para la asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde el Departamento de Historia, Arte y Geografía y la Facultad de Historia.
Tutoría en grupo	Seguimiento y aclaración de dudas acerca de los contenidos de la materia, trabajos y prácticas.
Otros	

Atención personalizada	
	Descripción
Seminarios	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.
Prácticas en aulas de informática	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.
Prácticas externas	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.
Trabajos tutelados	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.
Eventos docentes y/o divulgativos	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.
Tutoría en grupo	Resolución de dudas sobre los contenidos explicados en las sesiones magistrales y sobre las lecturas recomendadas para la preparación de las clases prácticas. Orientaciones y resolución de cualquier problema o duda relacionada con las prácticas externas y trabajos que se le pueda presentar al alumno.

Evaluación			
	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión magistral	Dos pruebas. Cada una de ellas incluye preguntas teóricas o de desarrollo sobre los contenidos y conceptos básicos de la materia, así como una prueba o pruebas prácticas. Los resultados del aprendizaje que serán objeto de evaluación en este apartado son: Conocimiento y utilización de los conceptos técnicos y el vocabulario básico para entender los procesos históricos. Conocimiento de los métodos para el estudio de la estructura diacrónica de los procesos históricos	50	CB1 CB3 CG3 CT1
Prácticas en aulas de informática	La evaluación se realizará mediante la elaboración de un informe, dossier o memoria de prácticas. Los resultados del aprendizaje que serán objeto de evaluación en este apartado son: Formación para interpretar adecuadamente las sociedades del pasado	5	CB3 CG3 CG6 CE23 CT1 CT5

Prácticas externas	La evaluación se hará mediante la elaboración y entrega de un informe o memoria de prácticas. Los resultados del aprendizaje que serán objeto de evaluación en este apartado son: Formación para interpretar adecuadamente las sociedades del pasado	5	CB3 CG3 CG6 CE23 CT1 CT5
Trabajos tutelados	Elaboración, montaje y entrega de un trabajo personal de investigación histórica a partir de la lectura y análisis de fuentes documentales. Los resultados del aprendizaje que serán objeto de evaluación en este apartado son: Conocimiento de los métodos para el estudio de la estructura diacrónica de los procesos históricos	30	CB2 CB3 CG3 CG6 CE17 CE23 CT5
Otros	En todas las actividades y pruebas que conforman la programación se valorará la asistencia y participación del alumnado. Los resultados del aprendizaje que serán objeto de evaluación en este apartado son: Formación para interpretar adecuadamente las sociedades del pasado	10	CB3 CB5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Los estudiantes que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la materia a través del Curso Virtual en la plataforma de teledocencia Moodle, de la Universidad de Vigo, que permitirá el acceso a los materiales precisos para la adquisición de las competencias y consecución de los resultados del aprendizaje, tanto nos sus contenidos teóricos como prácticos. Se especificarán las metodologías docentes, las actividades de evaluación, junto con el calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. Las actividades que requieran presencialidad serán sustituidas por otras que permitan acceder a la mismo porcentaje de la nota. El seguimiento individualizado de la participación del alumno a través de las TIC se hará a partir de las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de pruebas o ejercicios on line, etc.). El estudiante deberá cumplir los requisitos mínimos de presencialidad necesarios para la evaluación continua. Asimismo deberá acudir a las pruebas que el/los docente/s dispongan como imprescindibles. Todos los estudiantes matriculados en la materia tienen derecho a realizar los exámenes finales (Artículo 12 del Reglamento de Estudiantes de la Universidad de Vigo). Aquellos alumnos que no puedan acogerse a la evaluación continua, serán evaluados de los contenidos del programa de la materia mediante una prueba escrita en la que se incluirán preguntas teóricas o de desarrollo relativas a los conceptos y contenidos básicos de la misma, junto con un pregunta práctica, que supondrá el 70% de su calificación final. El 30% restante será completado a través de un trabajo obligatorio sobre los contenidos del programa de la materia, a convenir con el docente, que los/las alumnos/las deberán entregar como fecha límite en la fijada para la realización de la mentada prueba escrita.

Fuentes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Alía Miranda, F. Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia. Madrid, 2005. [OUR 930 /185](#)

Cardoso, C. Introducción al trabajo de la investigación histórica. Barcelona, 2000. [OUR 930 /168](#)

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; Baptista Lucio, P., Metodología de la investigación, Madrid, 2006. [30 PAR met](#)

Robles Sastre, E. Metodología e investigación: contenidos y formas. Madrid, 2005. [OUR 930 /87](#)

Burke, P. Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico. Barcelona, 2001. [Depósito: OUR 8414](#)

Floud, R. Métodos cuantitativos para historiadores. Madrid, 1983. [OUR 930 /135](#)

Sautu, R. et al., Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología. Buenos Aires, CLASO, 2005.

Topolsky, J. Metodología de la historia. Madrid, 1982.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia moderna universal**

Materia	Historia moderna universal			
Código	O02G251V01402			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Presedo Garazo, Antonio			
Profesorado	Pousa Diéguez, Rodrigo Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e	antonio.presedo@terra.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	- saber - saber facer
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CE12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	- saber
CE14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado	- saber
CE16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade	- saber
CE20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada	- saber
CE22	Coñecemento da historia universal	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber - saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber - saber facer
CT15	Sensibilidade cara temas ambientais.	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	CB1 CB3 CG2 CE12 CE14 CE16 CT7
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	CB2 CB5 CG2 CE16 CE22 CT1 CT7 CT15
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	CB3 CG2 CE12 CE14 CE16 CE20 CT7 CT11
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	CB5 CE16 CE20 CE22 CT1 CT3
Elaboración de traballos básicos e de iniciación	CB3 CB5 CE16 CE20 CE22 CT1 CT3 CT7

Contidos

Tema	
1. Bases estruturais	1.1. A demografía europea do Antigo Réxime. 1.2. Os sectores económicos da Europa do Antigo Réxime. 1.3. A sociedade europea do Antigo Réxime. 1.4. O pensamento económico na Europa Moderna.
2. Cultura e mentalidades	2.1. Humanismo e reformas relixiosas. 2.2. Cultura e ciencia do Barroco á Ilustración. 2.3. Cultura popular e mentalidades (ss. XVI-XVIII).
3. Política e relacións internacionais	3.1. O pensamento político moderno e as novas correntes. 3.2. As monarquías europeas e as relacións internacionais no século XVI. 3.3. A crise das monarquías absolutas e as relacións internacionais no século XVII. 3.4. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	5	16	21
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	4	10	14
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	4	0	4
Outros	0	0	0

Cartafol	0	0	0
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe máis eficaz.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requirir a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado.
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polos alumnos de forma individual ou en grupo.
Traballos de aula	Actividades encamiñadas á resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requiridos ós alumnos.
Outros	

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos de aula	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	A avaliación farase mediante a realización de dúas probas que incluírán: preguntas de resposta longa ou desenvolvemento, algunhas de resposta curta e unha proba práctica. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son:	60	CB1 CG2 CE14 CE16 CE20 CE22 CT1 CT11 CT15
	i. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia		
	ii. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias		
	iii. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado		

Seminarios	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discusións. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	7.5	CB2 CB3 CE12 CE20 CE22 CT1 CT3 CT11
Traballos tutelados	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme os criterios establecidos, dos traballos requiridos. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas ii. Elaboración de traballos básicos e de iniciación	15	CB3 CG2 CE14 CE16 CE20 CE22 CT1 CT3
Traballos de aula	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Elaboración de traballos básicos e de iniciación	7.5	CB2 CB3 CT1 CT3 CT11
Outros	Participación activa do alumno nas clases e actividades presenciais (seminarios, prácticas, etc.), así como a entrega puntual dos traballos requiridos. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional	10	CB3 CB5 CT3 CT11

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os/as estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios e liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos/as os/as alumnos/as matriculados/as na materia teñen dereito a realizar o examen final, no que serán avaliados/as dos contidos do programa (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se incluírán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

. Fontana, J. (ed), *Historia Universal Planeta*. vol. 6 a 10, Barcelona: Planeta, 1992-1994, [OUR 94"15/17" /735](#)

. Rivero Rodríguez, M., *Diplomacia y relaciones exteriores en la Edad Moderna, 1453-1794*, Madrid: Alianza, 2000. OUR

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Historia: Metodoloxía da historia/O02G251V01401

Outros comentarios

Recoméndase cursar as materias Historia Moderna de España e Historia moderna de Galicia que se irán incorporando ó plano de estudos nos cursos vindeiros.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia contemporánea universal**

Materia	Historia contemporánea universal			
Código	O02G251V01403			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Juana López, Jesús de			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CE14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado	- saber
CE20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada	- saber
CE22	Coñecemento da historia universal	- saber
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT3	Capacidade de organización e planificación	- saber facer
CT4	Comunicación oral e escrita no idioma propio	- saber facer
CT8	Compromiso ético e responsabilidade social	- Saber estar / ser
CT11	Capacidade de aprendizaxe autónoma	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	CB1 CE14 CE22
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	CG2 CT1
Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada	CE20
Elaboración de traballos básicos e de iniciación	CT1 CT3 CT4 CT8 CT11

Contidos

Tema

1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.

- 1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo
- 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal.
- 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro
- 1.4. A expansión colonial e o imperialismo.
- 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.

2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.

- 2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial
- 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo.
- 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras.
- 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo.
- 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	5	5	10
Traballos tutelados	10	20	30
Sesión maxistral	22	45	67
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos de aula	TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Traballos tutelados	<p>TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.</p> <p>TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado.</p> <p>SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.</p> <p>TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.</p>
---------------------	---

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	<p>Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.</p> <p>Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias.</p> <p>Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada.</p>	10	CG2 CE20 CT1
Traballos tutelados	<p>Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.</p> <p>Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación</p>	20	CT1 CT3 CT4 CT8 CT11
Sesión maxistral	<p>Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de resposta curta como longa ou de desenvolvemento e comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.</p> <p>Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia</p> <p>Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias,</p> <p>Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada.</p>	60	CB1 CG2 CE14 CE20 CE22 CT1
Outras	<p>En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.</p> <p>Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.</p> <p>Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).</p> <p>O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.</p> <p>Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).</p> <p>Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante os traballos e probas especificadas na devandita plataforma de teledocencia.</p>	10	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das

competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRIGGS, A. e CALVIN, P., Historia Contemporánea de Europa, 1789-1989, Barcelona, Crítica, 2004.

CASASSAS, J. (coord.), La construcción del presente. El mundo desde 1848 hasta nuestros días, Barcelona, Ariel, 2005.

GINER, S. Historia del pensamiento social, Barcelona, Ariel, 2008.

GRUPO GÁNDARA, Cuadernos de Historia do Mundo Contemporáneo, Vigo, Ed. Xerais, 1994-97.

HOBBSAWM, E., Historia del Siglo XX. 1914-1991, Barcelona, Crítica, 2008.

JUANA, J. de e PRADA, J., Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945), Vigo, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002.

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, CEURA, 1997.

NERÉ, J. (dir), Historia Contemporánea, Barcelona. Labor, varias eds.

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., Manual de Historia Contemporánea Universal, Madrid, Dilex, 2006, 2t.

PALMER, R. e COLTON, J., Historia Contemporánea, Madrid. Akal (varias eds.).

PAREDES, J., (Coord.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, Ariel, 1999, 2 t.

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX, Madrid, Taurus, 2001.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na bibliografía básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia da arte medieval**

Materia	Historia da arte medieval			
Código	O02G251V01404			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	
CG2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais	- saber
CE24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte	- saber
CE25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal	- saber
CE28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte	- saber
CE29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia	- saber
CE31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes	- saber
CE32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte	- saber facer
CT1	Capacidade de análise e síntese	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos.	CB3 CB5 CG2 CE24 CE25 CE29 CT1

Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	CB2 CB3 CG2 CE24 CT7
Lectura da obra de arte da Idade Media como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	CB4 CG2 CE25 CE28 CT2 CT5
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	CB2 CB4 CE31 CE32 CT2

Contidos

Tema	
1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica
3. O Gótico	3.1. A arquitectura gótica nos séculos XII e XIII: cisterciense, cartuxana e mendicante. A Europa das catedrais. 3.2. A escultura gótica. 3.3. A pintura gótica: estilos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	18	30	48
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Traballos tutelados	10	30	40
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Seminarios	4	0	4
Titoría en grupo	5	3	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	3	7	10
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo á contorna académica universitaria relacionadas co ámbito do estudio da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a eventos docentes e/ou divulgativos programados
Seminarios	Sesións centradas en debates sobre temas patrimoniais de actualidade, relativos ós contidos da materia
Titoría en grupo	Asesoramento, seguimento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación

Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada realizaras e a través das tutorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesor das dúbidas sobre a materia, na revisión dos problemas xenerados nos diferentes seminarios, e no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Titoría en grupo	A atención personalizada realizaras e a través das tutorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesor das dúbidas sobre a materia, na revisión dos problemas xenerados nos diferentes seminarios, e no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados unha vez expostos na aula, e entregados na Plataforma Moodle. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Interpretación das obras de arte no período de estudo desde unha perspectiva metodolóxica múltiple.	20	CB2 CB4 CE31 CE32 CT2
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 3 puntos (sobre os 6 do total). Con elo o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecer as manifestacións artísticas medievais como resultado dun complexo proceso.	60	CB3 CB5 CG2 CE24 CE25 CE29 CT1
Seminarios	Os seminarios sobre aspectos patrimoniais relativos á materia serán avaliados tendo en conta a intervención do alumno nos debates e a entrega duna memoria da actividade a través da plataforma Moodle. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Facer a lectura das obras de arte como documento excepcional do pasado.	10	CB4 CG2 CE25 CE28 CT2 CT5
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado en foros, debates, etc.. Con elo o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas	10	CB2 CB3 CB4 CB5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledonancia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirán acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguemento individualizado da participación do alumno a través da TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc..).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente considere imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio,

que representará un 30% desta. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Bibliografía. Fontes de información

BARRAL E ALTET, X, La Alta Edad Media. De la antigüedad al año 1000, tASCHEN, 1998

BECKWITH, J, El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico, Destino, 1995

BECKWITH, J., Arte paleocristiano y bizantino, Cátedra, 1997

BRUYNE, E. , La estética de la Edad Media, Visor, 1994

DUBY, G. , La época de las catedrales, Cátedra, 1997

ETTINGHAUSEN, R. , Arte y arquitectura del Islam, 650-1250, Cátedra, 2005

JANSON, H. W., El arte de la Edad Media, Alianza, 1990

RAMIREZ, J. R., La Edad Media, Alianza, 1997

SCHLOSSER, J., El arte de la Edad Media, Gustavo Gili, 1981

WILIANSON, P., Escultura gótica. 1140-1330, Cátedra, 2010

YARZA, J., Baja Edad Media: los siglos del gótico, Sílex, 1992

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Historia da arte moderna/O02G250V01502

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

DATOS IDENTIFICATIVOS**Arqueoloxía aplicada**

Materia	Arqueoloxía aplicada			
Código	O02G251V01405			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Profesorado	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudio da cultura material europea desde a protohistoria ata época altomedieval, con especial atención ó período clásico e ó ámbito xeográfico da Península Ibérica.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	- saber facer
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber facer
CG3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica	- saber facer
CG6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares	- saber
CE18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas	- saber facer
CE23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica	- saber
CT2	Aplicación dos coñecementos	- saber facer
CT5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento	- saber facer
CT7	Capacidade de razoamento crítico	- saber facer
CT9	Traballo en equipo en diversos contextos	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións históricas	CB1 CG3 CE18 CT2
Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral	CB3 CG6 CE23 CT7
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas	CB4 CG3 CE18 CT5 CT9

Contidos

Tema

1. Arqueoloxía Protohistórica no Mediterráneo	1.1. O mundo fenicio-púnico 1.2. A cultura ibérica peninsular 1.3. A cultura castrexa peninsular
2. Arqueoloxía Grega	2.1. A cidade e o urbanismo. Expansión colonial. Arquitectura pública civil e relixiosa. Necrópoles e construcións domésticas 2.2. Plástica maior: estatuaria e relevo. Pintura e mosaico. 2.3. O universo cerámico grego: producións, tipoloxía, funcionalidade e iconografía.
3. Arqueoloxía Romana e tardoantiga	3.1. Construción e arquitectura. Arquitectura pública, privada e funeraria. Cidades e urbanismo: Roma e outras cidades provinciais. 3.2. O exército e os seus asentamentos. A paisaxe rural: parcelarios, vías de comunicación, enxeñaría hidráulica, poboados e casas de campo 3.3. Estatuaria, relevo, pintura e mosaico. O universo cerámico (producións, tipoloxía) e outras artes suntuarias e industriais (vidro, metais) 3.4. Necrópoles e arquitectura cultural paleocristiana. Escultura, relevo e mosaico.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20
Presentacións/exposicións	2	8	10
Seminarios	13	22	35
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Sesión maxistral	15	15	30
Probas de tipo test	2	20	22
Outras	0	1	1
Informes/memorias de prácticas	0	6	6
Traballos e proxectos	8	16	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Saídas de estudo/prácticas de campo	Viaxe de estudos para observación e estudo directo de xacementos e materiais arqueolóxicos tratados nas clases teóricas. Está prevista unha saída de tres días de duración ao ámbito próximo (ca. 500 kms. a partir de Ourense) durante o mes de maio.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo reducido (2-3 persoas), dun dos subtemas específicos tratados nos seminarios, a xeito de sesión maxistral para o resto dos seus compañeiros. A exposición deberá apoiarse en medios audiovisuais (PowerPoint ou similar) e deberán entregar asemade o guión da exposición por escrito.
Seminarios	Actividades desenvolvidas en grupo reducido, enfocadas ao traballo en profundidade sobre algúns subtemas específicos do temario a acordar co profesor. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Esta exposición abranguerá alomenos dous tercios do temario.

Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.

Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Os contidos presentados nas sesións maxistrais serán avaliados mediante unha proba de resposta curta (exame tipo test). Os resultados da aprendizaxe avaliados son: "Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións históricas" e "Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral"	40	CB1 CG3 CE23 CT2 CT5
Saídas de estudo/prácticas de campo	A viaxe de estudos será avaliada, amáis de pola asistencia, mediante a entrega dunha breve memoria de prácticas. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: "Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións históricas" e "Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral"	10	CB3 CG6 CE18 CT7
Presentacións/exposicións	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: "Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas"	15	CB4 CG3 CE18 CT9
Seminarios	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: "Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas"	25	CB4 CG3 CE18 CT9
Outras	Participación activa nas clases teóricas e prácticas, tanto sexa na modalidade presencial como na semipresencial (seguimento da materia a traveso do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle). Os resultados da aprendizaxe avaliados son: "Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións históricas" e "Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral"	10	CE23 CT5 CT7

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a traveso do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a traveso das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente dispoña como imprescindibles.

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final. Para aqueles estudantes que non poidan acollerse á modalidade presencial, consistirá nun exame dos contidos da sesión maxistral (50%) e mais na entrega de sendos traballos escritos, ún deles bibliográfico sobre calquera subtema específico do temario (40%) e o outro consistente nun breve informe sobre algún xacemento arqueolóxico que visiten pola súa conta (10%). O tamaño, contido e outras condicións destes traballos serán acordadas previamente co profesor da materia. Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.1

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Roma)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.2

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C. (2010): *Historia de la cultura material del mundo clásico*, UNED, Madrid.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

AA.VV. (1993): *La ciudad hispanorromana*, Barcelona. OUR 931 /223

AA.VV. (1999): *Hispania: el legado de Roma*, Madrid. OUR 931 /494

ADAM, J. P. (2002): *La construcción romana. Materiales y técnicas*, León. OUR 72 /178

ALVAR, J. (Dir) [2008]; *Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de la Península Ibérica*, Madrid. La esfera de los libros. OUR 931 /712

AUBET SEMMLER, M^a.E. (2007): *Tiro y las colonias fenicias de Occidente*. Edición ampliada. Barcelona. Crítica. OUR 903 /429

BENDALA, M. (2004): *Tartesios, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua*, Madrid. OUR 931 /588(A)

BLAS CORTINA, A.; VILA VALDÉS, A. (Eds.) (2002): *Los poblados fortificados del noroeste de la península Ibérica. Formación y desarrollo de la cultura castreña*, Coloquios de arqueología en la cuenca del Navia, Navia. OUR 902 /221

COPPA, M. (1981): *Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche*, Roma. OUR 911.3 /266

FERNANDEZ CASADO, C. (1983) *Ingeniería hidráulica romana*, Madrid. Depósito: OUR 34374

GARCIA y BELLIDO, A.(1985) *Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo*, Madrid. Depósito: OUR 38550

GONZÁLEZ GARCÍA, F.J. (Coord.) (2007); *Los pueblos de la Galicia Céltica*, Madrid. OUR 903 /418

GROS, P. (1996-2001) *L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. a la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II.Maisons, palais, villas et tombeaux*, Paris. OUR 72 /21

GROS, P.; TORELLI, M. (1992) *Storia dell' urbanística: il mondo romano*, Roma-Bari. Depósito: OUR 38575

PRADOS MARTÍNEZ, F. [2007]; *Los Fenicios: del monte Líbano a las columnas de Hércules*. Madrid. Marcial Pons Historia. OUR 931 /643

VV.AA. (1981-1985) *Enciclopedia dell'Arte Antica. Atlante delle forme Ceramiche. I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (Medio eTardo Impero)*, Roma. OUR 902 /201

Recomendacións

Outros comentarios

Materia impartida na súa totalidade polo Prof. Dr. Fermín Pérez Losada.
